RARR
RZESZOWSKA AGENCJA
ROZWOJU REGIONALNEGO

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodzisko Dolne na lata 2021-2030

Grodzisko Dolne 2022

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie 3
   1.1. Zakres i metodyka tworzenia Strategii 4
2. Ramy prawne i zgodność z innymi dokumentami strategicznymi 5
   2.1. Dokumenty unijne 6
   2.2. Dokumenty krajowe 7
   2.3. Dokumenty strategiczne na poziomie regionalnym i lokalnym 10
3. Diagnoza 12
   3.1. Sytuacja demograficzna 12
   3.2. Migracje 16
   3.3. Ochrona zdrowia 17
   3.4. Oświata 18
   3.5. Kultura 21
   3.6. Sport i rekreacja 25
   3.7. Bezpieczeństwo 28
   3.8. Organizacje społeczne 29
   3.9. Rynek pracy 32
   3.10. Pomoc społeczna 34
   3.11. Główne wnioski i prognoza zmian w zakresie objętym Strategią 37
4. Analiza SWOT 39
5. Wizja i prognoza zmian 47
6. Cele i działania 49
7. Wdrażanie Strategii 61
8. Ramy finansowe 62
9. Monitoring i ewaluacja 65
10. Spis rysunków i tabel 67

1. Wprowadzenie

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodzisko Dolne na lata 2021-2030 to dokument planistyczny, który określa kierunki integracji społecznej oraz interwencji na dłuższy okres. Powinien przyczynić się przede wszystkim do poprawy życia mieszkańców gminy oraz grup, które zagrożone są wykluczeniem społecznym i marginalizacją.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych stanowi wyraz lokalnej polityki społecznej. W szerokim znaczeniu jest to działalność zmierzająca do poprawiania standardów życia wszystkich mieszkańców wspólnoty samorządowej, a nie tylko osób i grup zagrożonych bądź dotkniętych wykluczeniem społecznym. Tak rozumiana polityka społeczna obejmuje zagadnienia z dziedziny zatrudnienia, edukacji, kultury, ochrony zdrowia oraz zabezpieczenia potrzeb materialnych i mieszkaniowych. Jej odzwierciedlenie stanowi Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodzisko Dolne na lata 2021-2030, która określa działania oraz cele w zakresie rozwiązywania problemów społecznych do 2030 roku i skupia się na diagnozie sytuacji społecznej i prognozie zmian.

Opracowanie strategii jest obligatoryjnym zadaniem każdej gminy. Niniejszy dokument został przygotowany z uwagi na wygasanie okresu obowiązywania poprzedniej strategii. Planowanie strategiczne zwykle jest obarczone trudnościami oraz ryzykiem związanym ze zmiennością i dynamiką zjawisk oraz procesów społecznych. Niniejszy dokument był opracowywany w warunkach utrudnionych z uwagi na sytuację, której na tak dużą skalę nasze społeczeństwo wcześniej nie doświadczyło. Ogłoszony w marcu 2020 r. stan pandemii koronawirusa wiązał się z ograniczeniem działalności gospodarczej, zmniejszeniem zakresu lub wyłączeniem funkcjonowania instytucji i zakładów pracy oraz izolacją społeczną. Okres izolacji i zamrożenia gospodarki jest na tyle długi, by spowodować zamknięcie zakładów pracy, zwolnienia pracowników, zmniejszenie produkcji i zakresu działalności. Trudno dziś prognozować skutki izolacji rodzin, pogłębienia wewnętrznych problemów z uwagi na pozostawanie w domach oraz pogorszenie sytuacji zawodowej i społecznej. Z tego względu strategia opracowywana w warunkach dużej niepewności, oparta została na danych, informacjach i prognozach dostępnych w okresie jej przygotowywania. Pozwala ona jednak na elastyczność działania oraz dokonanie modyfikacji w przypadku, gdy sytuacja ulegnie zmianie lub okaże się nieprzystająca do prognoz.

Najistotniejsze kwestie społeczne zostały sporządzone dzięki badaniom społecznym, materiałom urzędowym i statystycznym oraz dzięki analizie strategicznej (SWOT), gdzie określono mocne i słabe strony, a także szanse oraz zagrożenia systemu polityki społecznej. Polityka społeczna powinna skupić się na obszarach problemowych przedstawionych w diagnozie. Kierunki działań, cele strategiczne i operacyjne wyznaczają zadania gminy oraz instytucji partnerskich. Natomiast część programowa została przedstawiona w formie tabelarycznej, która zawiera kierunki i cele, a także realizatorów działań, czas realizacji i wskaźniki wykonania.

3.2 Zakres i metodyka tworzenia Strategii

Opracowanie i realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych stanowi, w świetle art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. 2020, poz. 1876 z późn. zm.), zadanie własne gminy o charakterze obowiązkowym. Zakres Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodzisko Dolne na lata 2021-2030 jest zgodny z art. 16b ust. 2 – ustawy o pomocy społecznej i zawiera następujące elementy:

1) diagnozę sytuacji społecznej;
2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
3) określenie:
   a) celów strategicznych projektowanych zmian,
   b) kierunków niezbędnych działań,
   c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
   d) wskaźników realizacji działań.

Dokument składa się z dwóch zasadniczych części odpowiadających logice procesu strategicznego, a stanowią go:

- część opisowo–diagnostyczna,
- część programująco–strategiczna.

Strategia została opracowana przy użyciu następujących metod:

- analiza danych zastanych – czyli dokumentów eksperckich oraz statystycznych, które opisują stan faktyczny. Podstawę analizy stanowią przede wszystkim dokumenty źródłowe udostępnione m.in. przez Urząd Gminy Grodzisko Dolne oraz jego jednostki organizacyjne (głównie GOPS), Główny Urząd Statystyczny, Powiatowy Urząd Pracy w Leżajsku, Poradnię Leczenia Uzależnień w Leżajsku, Komendą Powiatową Policji w Leżajsku i Komendę Państwowej Straży Pożarnej w Leżajsku.
- badania ankietowe przeprowadzone w ramach projektu „PAS – Program Aktywności Samorządowej", finansowanego ze środków UE. Celem badania było rozpoznanie przekonań, opinii, odczuć mieszkańców na temat jakości życia w gminie. Kwestionariusz składał się z kilkudziesięciu pytań w formie zdań twierdzących, które dotyczyły 15 obszarów jakości życia mieszkańców. Do każdego pytania ankietowany mógł się odnieść, czy jest ono prawdziwe czy nieprawdziwe, a także czy aspekt, którego dotyczy jest ważny czy nieważny z punktu widzenia respondenta. Takie podejście pozwoliło zidentyfikować, które obszary dotyczące jakości życia w gminie są najważniejsze dla mieszkańców oraz wymagają poprawy w pierwszej kolejności.
- analiza strategiczna SWOT, przeprowadzona na podstawie danych uzyskanych w ramach powyższych metod, a także konsultacji z mieszkańcami Gminy Grodzisko Dolne, kierownictwem gminy i jej jednostek organizacyjnych (m.in. GOPS, ŚDS w Laszczynach).

Na podstawie tych metod została opracowana Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodzisko Dolne na lata 2021-2030.

2. Ramy prawne i zgodność z innymi dokumentami strategicznymi

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2021-2030 jest dokumentem opracowanym na podstawie art. 17 ust. 1, pkt. 1 z dnia 12 marca 2004 r. ustawy o pomocy społecznej, zgodnie z którymi zadaniem gminy jest „opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka".

Opracowanie i realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest powiązana również z innymi aktami prawnymi. Należą do nich:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym,
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych,
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy,
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym,
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych,
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem zgodnym z dokumentami programowymi oraz strategicznymi, które funkcjonują na poziomie krajowym, wspólnotowym, lokalnym oraz regionalnym. Dokumenty tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie subsydiarności państwa przy wykorzystaniu zasobów lokalnych oraz aktywności środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym, a także marginalizacją.

2.1 Dokumenty unijne

Przekształcamy nasz świat: Agenda 2030 na rzecz zrównoważonego rozwoju

Jest przyjętym przez Organizację Narodów Zjednoczonych programem działań, definiującym model zrównoważonego rozwoju na poziomie globalnym. Zgodnie z Agendą 2030 współczesny wysiłek modernizacyjny powinien koncentrować się na wyeliminowaniu ubóstwa we wszystkich jego przejawach przy równoczesnej realizacji szeregu celów gospodarczych, społecznych oraz środowiskowych. Polska perspektywa działań na rzecz Agendy 2030 została sformułowana w Strategii Na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, która stanowi instrument elastycznego zarządzania głównymi procesami rozwojowymi kraju, wskazując cele i niezbędne działania, instrumenty realizacyjne i kluczowe projekty zapewniające jej wdrożenie. Dokument ustala także system koordynacji, wyznaczając role poszczególnym podmiotom publicznym oraz sposoby współpracy ze światem biznesu, nauki i społeczeństwem. Strategia przedstawia nowy model rozwoju, tj. rozwój odpowiedzialny, czyli taki, który budując siłę konkurencyjną z wykorzystaniem nowych czynników wzrostu, zapewnia udział i korzyści wszystkim grupom społecznym zamieszkującym różne miejsca naszego kraju. Jednocześnie w nowym modelu potrzeby obecnego pokolenia będą realizowane bez umniejszania szans przyszłych pokoleń. Głównym celem wszystkich działań i przedsięwzięć przewidzianych w dokumencie jest tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym. Oczekiwanym efektem realizacji strategii będzie zwiększenie zamożności Polaków oraz zmniejszenie liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.

Zrównoważona Europa 2030

Wyzwania, z którymi mierzymy się dzisiaj, są inne od tych z przeszłości i wymagają innych odpowiedzi. Bez względu na to, czy weźmiemy pod uwagę względny spadek demograficzny i gospodarczy, zmianę klimatu czy niedobory energii, wyzwania te możemy zrozumieć i stawić im czoła tylko w kontekście regionalnym i globalnym. To tutaj UE jako całość, która znaczy dużo więcej niż suma jej państw członkowskich, może dowieść swej wartości. Przez połączenie różnych szczebli władzy – od globalnego po lokalny – UE potrafi znacznie lepiej, niż jakiekolwiek państwo członkowskie, zmierzyć się z najtrudniejszymi próbami XXI wieku.

Najważniejsze problemy do 2030 roku:

- sytuacja gospodarcza;
- bezrobocie;
- przestępczość;
- system emerytalno-rentowy;

- ochrona środowiska;
- system opieki zdrowotnej;
- imigracja.

2.2 Dokumenty krajowe

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Jest dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 roku, w którym odzwierciedlenie znajdują określone w Filarze „Rozwój społecznie i terytorialnie zrównoważony" postanowienia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Strategia jest punktem odniesienia dla Umowy Partnerstwa na lata 2021-2027, będąc zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej, zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne. Kładzie nacisk na zrównoważony rozwój całego kraju, czyli zmniejszanie dysproporcji w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego różnych obszarów, głównie miejskich i wiejskich. W strategii przewidziano skuteczniejszą identyfikację potrzeb rozwojowych wszystkich obszarów kraju, a także efektywniejsze rozpoznanie zasobów jakimi dysponują, wskazanie wyzwań i barier rozwojowych. Takie podejście ma się przełożyć na lepsze dopasowanie narzędzi interwencji (np. programów) do możliwości i potencjałów rozwojowych poszczególnych obszarów kraju. Jednym z celów dokumentu jest zapewnienie większej spójności rozwojowej Polski przez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo. Wskazano w nim obszary strategicznej interwencji, które otrzymają szczególne wsparcie (tj. obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, Śląsk i tereny Polski wschodniej). Strategia wspiera konkurencyjność regionów i zakłada kontynuację działań zmierzających do podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego oraz rozwoju przedsiębiorczości i innowacyjności. Istotny nacisk położono w niej również na rozwijanie kompetencji administracji publicznej w zakresie prowadzenia skutecznej polityki rozwoju, w szczególności na terenach o niskim potencjale rozwojowym, zwłaszcza wspierania powiązań pomiędzy lokalnym i regionalnym sektorem publicznym a światem biznesu i nauki. W tym kontekście zakładając zwiększenie roli i odpowiedzialności samorządów, jako podmiotów decydujących o polityce rozwoju w skali lokalnej, stworzono w dokumencie warunki do większego angażowania się samorządów gminnych i powiatowych w realizację wspólnych projektów i we współpracę ponad granicami administracyjnymi.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności."

Celem głównym dokumentu Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju – Polska 2030 jest poprawa jakości życia Polaków mierzona zarówno wskaźnikami jakościowymi, jak i wartością oraz tempem wzrostu PKB w Polsce. W obszarze stricte społecznym DSRK definiuje następujące cele:

- Cel 3 – Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki,
- Cel 6 – Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfare state",
- Cel 11 – Wzrost społecznego kapitału rozwoju.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 „Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo"

Strategia Rozwoju Kraju 2020 (SRK 2020) wytycza obszary strategiczne, w których koncentrować się będą główne działania oraz określa, jakie interwencje są niezbędne w celu przyspieszenia procesów rozwojowych w Polsce. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodzisko Dolne jest zgodna z niniejszymi celami SRK 2020:

- Cel II.4. Rozwój kapitału ludzkiego.
- II.4.1. Zwiększanie aktywności zawodowej.
- II.4.2. Poprawa jakości kapitału ludzkiego.
- Cel III.1. Integracja społeczna.
- III.1.1. Zwiększenie aktywności osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- Cel III.2. Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych.
- III.2.1. Podnoszenie jakości i dostępności usług publicznych.

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej

Ekonomia Solidarności Społecznej stanowi program rozwoju w rozumieniu art. 15 ust. 4, pkt. 2 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju i jest dokumentem o charakterze operacyjno-wdrożeniowym, ustanowionym w celu realizacji średniookresowej strategii rozwoju kraju – Strategii Na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, przyjętej Uchwałą nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r., oraz innych strategii rozwoju. Dokument ten stanowi rozwinięcie i doprecyzowanie działań wynikających z Krajowego Programu Rozwoju Ekonomii Społecznej, przyjętego Uchwałą nr 164 Rady Ministrów z dnia 12 sierpnia 2014 r. Zgodnie z Umową Partnerstwa Rządu RP i Komisji Europejskiej jest to kluczowy dokument operacyjno-wdrożeniowy w zakresie Celu Tematycznego nr 9 „Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją", stanowiący warunek *ex ante* realizacji działań w Polsce w tym obszarze.

Cele KPRES:

- główny cel – ekonomia społeczna i solidarna stanie się istotnym instrumentem aktywnej polityki społecznej, wsparcia rozwoju społecznego oraz lokalnego;
- wspieranie trwałego partnerstwa podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej z samorządem terytorialnym w realizacji usług społecznych użyteczności publicznej oraz zadań publicznych w zakresie rozwoju lokalnego;

- zwiększenie liczby wysokiej jakości miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym;
- zwiększenie konkurencyjności podmiotów ekonomii społecznej i solidarnej na rynku;
- upowszechnienie pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej i solidarnej.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2030

Cel główny Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 (SRKS2030) stanowi wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków, który odnosi się do zagadnień jednego z obszarów wpływających na osiągnięcie celów SOR: Kapitał ludzki i społeczny. Jest on również powiązany z realizacją działań wskazanych w poszczególnych obszarach dla wszystkich trzech celów szczegółowych Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

Cel główny SRKS2030 doprecyzowują trzy cele szczegółowe:

- cel szczegółowy 1: zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne;
- cel szczegółowy 2: wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich;
- cel szczegółowy 3: zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.

Narodowa Strategia Integracji Społecznej

Narodowa Strategia Integracji Społecznej (NSIS) jest dokumentem, którego celem jest pomoc w procesie włączania się Polski w realizację drugiego z celów Strategii Lizbońskiej, stawiającego na modernizację europejskiego modelu socjalnego, inwestowanie w ludzi oraz zwalczanie wykluczenia społecznego.

W ramach kilkunastu obszarów życia społecznego wyznaczonych w Narodowej Strategii Integracji Społecznej sformułowano następujące priorytety, w które wpisuje się Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodzisko Dolna na lata 2021-2030:

- wzrost uczestnictwa dzieci w wychowaniu przedszkolnym;
- poprawa jakości kształcenia na poziomie gimnazjalnym i średnim;
- radykalne ograniczenie ubóstwa skrajnego;
- zwiększenie poziomu zatrudnienia wśród osób niepełnosprawnych;
- zwiększenie liczby uczestników w aktywnej polityce rynku pracy;
- wydłużenie przeciętnego dalszego trwania życia w sprawności;
- dostęp do pracowników socjalnych;
- rozwój pomocy środowiskowej – zwiększenie liczby osób objętych usługami pomocy środowiskowej – zaangażowanie obywateli w działalność społeczną;
- dostęp do informacji obywatelskiej i poradnictwa.

Pakt dla obszarów wiejskich 2020 z perspektywą do 2030 r.

Bazując na doświadczeniach związanych z funkcjonowaniem dotychczasowego systemu zarządzania rozwojem, Rząd RP postawił sobie za cel opracowanie zaktualizowanej wizji rozwoju kraju. Została ona przedstawiona w Planie Na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (przyjętym przez Radę Ministrów w dniu 16 lutego 2016r.) oraz w będącej jego uszczegółowieniem, nowej średniookresowej strategii rozwoju kraju, tj. Strategii Na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (SOR). Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 14 lutego 2017 r. Pakt dla obszarów wiejskich 2020 (2030) jest jednym z dokumentów, na podstawie których prowadzi się politykę rozwoju, w tym w szczególności programowanie i realizację polityki rozwoju obszarów wiejskich oraz polityki regionalnej w myśl ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Cele:

- Jakość życia i środowiska na obszarach wiejskich;
- II.1. Rozwój infrastruktury technicznej obszarów wiejskich;
- II.3. Dostępność wysokiej jakości usług publicznych;
- II.6. Gospodarowanie zasobami środowiska i przestrzenią dla przyszłych pokoleń i wzrostu gospodarczego;
- II.2. Dostępność cyfrowa obszarów wiejskich;
- II.5. Rewitalizacja wsi i małych miast.

2.3 Dokumenty strategiczne na poziomie regionalnym i lokalnym

Strategia Rozwoju Województwa – Podkarpackie 2030

Jest dokumentem, który określa cele polityki rozwoju prowadzonej w regionie, w tym polityki społecznej. Założenia polityki społecznej ujęto w ramach obszaru działań „Kapitał ludzki i społeczny". Niniejsza strategia wpisuje się w następujące priorytety Celu strategicznego 2 SRW-P2030:

- 2.1. Edukacja;
- 2.2. Regionalna polityka zdrowotna;
- 2.3 Kultura i dziedzictwo kulturowe;
- 2.4 Rynek pracy i ekonomia społeczna;
- 2.5. Społeczeństwo obywatelskie i kapitał społeczny;
- 2.6. Włączenie społeczne;
- 2.7. Aktywny styl życia i sport.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Podkarpackiego na lata 2021-2027 (Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027)

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodzisko Dolne jest zgodna z poniższymi celami priorytetowymi wskazanymi w Regionalnym Programie Operacyjnym Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027:
OP I. Konkurencyjna i cyfrowa gospodarka (EFRR),
OP II. Energia i środowisko (EFRR),
OP III. Mobilność i łączność (EFRR),
OP IV. Infrastruktura bliżej ludzi (EFRR),
OP V. Rozwój zrównoważony terytorialnie (EFRR),
OP VI. Kapitał ludzki gotowy do zmian (EFS+).

Strategia Rozwoju Ponadlokalnego Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021-2027 z perspektywą do 2035 roku.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodzisko Dolne jest zgodna z następującymi celami Strategii Rozwoju Ponadlokalnego Leżajskiego Obszaru Funkcjonalnego na lata 2021-2027 z perspektywą do 2035 roku.

- Obszar Strategiczny 1 – Ludność

Cel 1.1. Stworzenie nowych miejsc pracy.
Cel 1.2. Wsparcie opieki zdrowotnej i senioralnej.
Cel 1.3. Wsparcie systemu edukacji i opieki nad dziećmi.
Cel 1.4. Rozwój aktywności społecznej.

- Obszar Strategiczny 2 – Otoczenie

Cel 2.1. Rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej.
Cel 2.2. Poprawa dostępności komunikacyjnej.
Cel 2.3. Ochrona zasobów przyrodniczych.
Cel 2.4 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych.

- Obszar Strategiczny 3 – Funkcje

Cel 3.1. Budowanie atrakcyjności inwestycyjnej.
Cel 3.2. Budowanie odporności na zmiany klimatu.
Cel 3.3. Rozwój gospodarki o obiegu zamkniętym.
Cel 3.4. Rozbudowa infrastruktury społecznej i komunalnej.

Program Rozwoju Gminy Grodzisko Dolne

Niniejsza Strategia jest zgodna z Programem Rozwoju Gminy Grodzisko Dolne na lata 2021-2027, głównie w obszarze I i II:

- Obszar Strategiczny 1 – Ludność

Cel 1.1. Stworzenie nowych miejsc pracy.
Cel 1.2. Wsparcie opieki zdrowotnej i senioralnej.
Cel 1.3. Wsparcie systemu edukacji i opieki nad dziećmi.

Cel 1.4. Rozwój aktywności społecznej.

- Obszar Strategiczny 2 – Otoczenie

Cel 2.1. Rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej.
Cel 2.2. Poprawa dostępności komunikacyjnej.
Cel 2.3. Ochrona zasobów przyrodniczych.
Cel 2.4 Rewitalizacja obszarów zdegradowanych.

3. Diagnoza

3.1 Sytuacja demograficzna

Według danych z dnia 31.12.2021r. Gminę Grodzisko Dolne zamieszkuje obecnie 8 011 mieszkańców, w tym 4 074 kobiet i 3 937 mężczyzn. Co stanowi 11,6% ogółu liczby mieszkańców powiatu leżajskiego, podczas gdy powierzchnia gminy zajmuje 13,4% powierzchni powiatu. Oznacza to, że Gmina Grodzisko jest obszarem o niższym poziomie gęstości zaludnienia od średniej wojewódzkiej i wynosi 101,59 osób na kilometr kwadratowy, podczas gdy wskaźnik ten dla powiatu i województwa wynosi ok. 119 osób /km^2 . Należy zwrócić uwagę, iż niski poziom gęstości zaludnienia jest czynnikiem utrudniającym realizację polityki przestrzennej oraz inwestycji infrastrukturalnych. Grodzisko Dolne jest równocześnie jedną z mniejszych gmin powiatu leżajskiego.

Rys 1. – Ludność gmin i miast powiatu leżajskiego na 31.12.2019 (oprac. Wł. Na podstawie danych GUS)

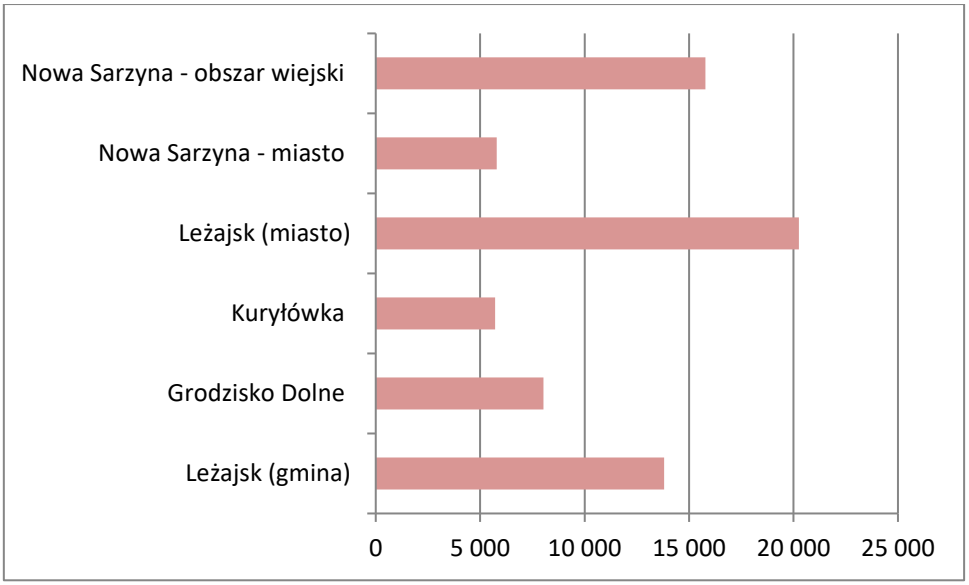

W ostatnich latach liczba ludności ulegała nieznacznej zmianie, co szczegółowo prezentuje poniższa tabela:

Tab. 1 – Liczba ludności Gminy Grodzisko Dolne w latach 2016-2019 (oprac. Wł. Na podst. danych GUS)

Lata	Liczba mieszkańców ogółem	Liczba urodzeń			Liczba zgonów			Przyrost naturalny	Małżeństwa
		Ogółem	K	M	Ogółem	K	M		
2016	8075	82	46	36	91	38	53	-9	36
2017	8050	79	46	33	77	31	46	2	40
2018	8028	85	44	41	97	45	52	-12	51
2019	8026	91	43	48	81	30	51	10	36
2020	8070								

W skład gminy wchodzą jedynie wiejskie miejscowości spośród których największą jest Grodzisko Dolne będąca jednocześnie centrum administracyjnym. Liczba mieszkańców w poszczególnych miejscowościach przedstawia się następująco:

Tab. 2 – Ludność i powierzchnia w miejscowościach Gminy Grodzisko Dolne (według danych z GUS)

Sołectwo/wieś	Ludność	Powierzchnia (ha)	Gęstość zaludnienia (os/km2)
Grodzisko Dolne	2274	2309	102
Grodzisko Górne	2232	1551	69
Grodzisko Nowe	804	738	92
Wólka Grodziska	741	629	85
Zmysłówka	570	1510	265
Chodaczów	563	382	68
Laszczyny	389	388	100
Opaleniska	274	162	59
Podlesie	271	250	92

Największy spadek przyrostu naturalnego miał miejsce w roku 2017. W następnym roku nastąpił wzrost liczby ludności. Poniżej na wykresie przedstawione zostały zmiany liczby urodzeń w gminie na przestrzeni ostatnich lat.

Rys. 2 – Liczba urodzeń w Gminie Grodzisko Dolne w latach 2016-2019 (oprac. Wł. Na podst. danych GUS)

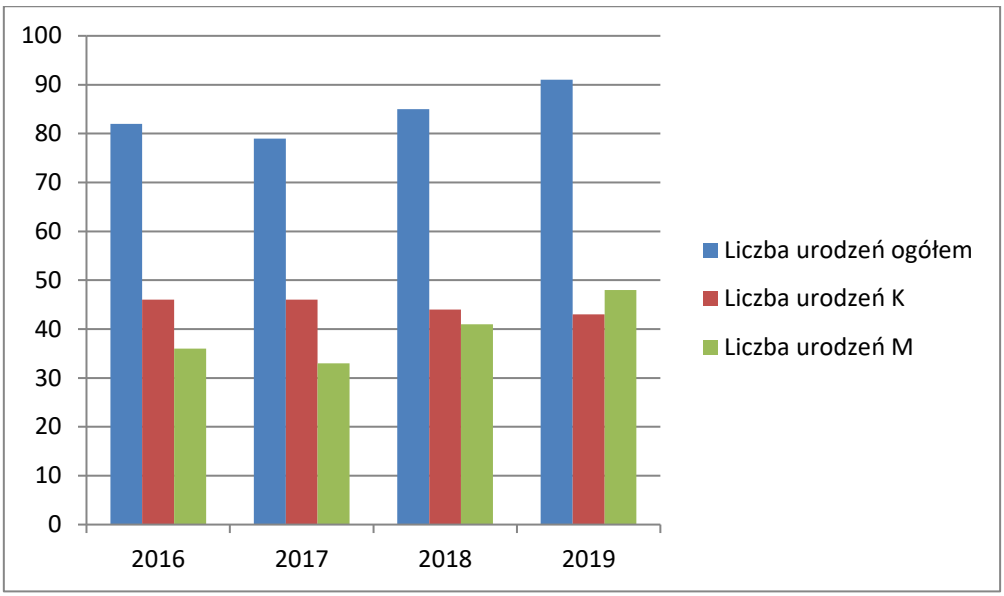

Liczba urodzeń rośnie w ostatnich latach, rodzi się więcej mężczyzn, spada natomiast liczba urodzeń kobiet. Przyrost naturalny w ostatnich latach ma trend rosnący.

Ryc. 3. Liczba urodzeń i zgonów w Gminie Grodzisko Dolne w latach 2014-2019

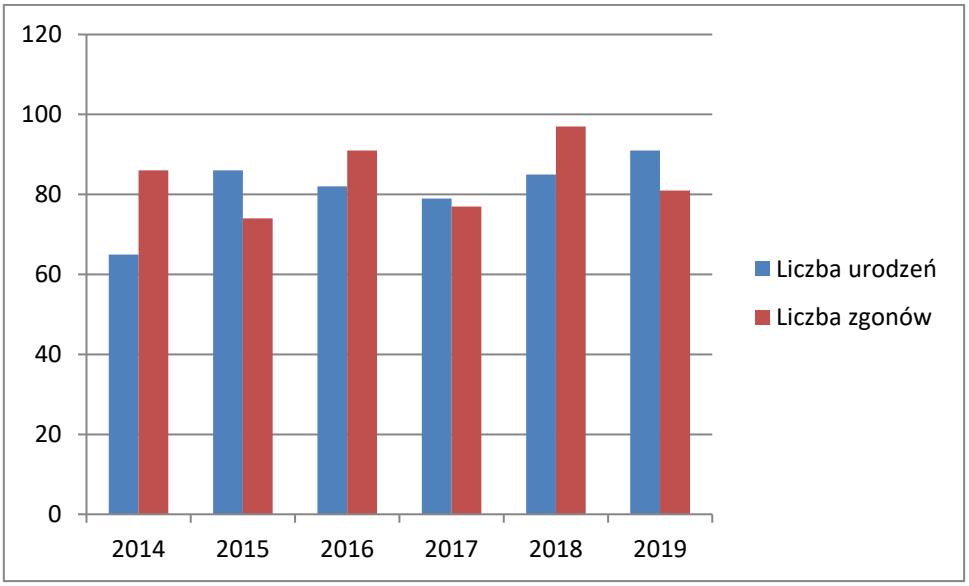

Zjawisku spadku urodzin towarzyszy mniejsza liczba zawieranych małżeństw na terenie gminy, co obrazuje poniży wykres. Liczba ta wynosi około osiemdziesięciu, co jest wartością zbliżoną do średniej liczby urodzeń. Potwierdza to ogólną tendencję niskiej dzietności wyrażonej we wskaźniku 1-2 dziecka przypadającego na małżeństwo.

Rys 4. Liczba małżeństw w Gminie Grodzisko Dolne w latach 2016 -2019 (oprac. Wł. Na podst. danych GUS)

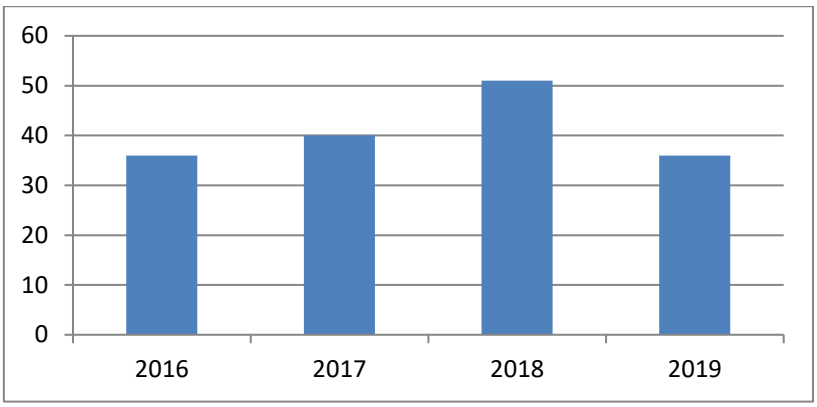

Tendencję niżu demograficznego obrazuje rys. 6 i 7. Pierwszy z nich prezentuje piramidę demograficzna prezentującą rozkład liczby ludności w poszczególnych grupach wiekowych, z podziałem na mężczyzn i kobiety. Drugi rysunek przedstawia obecną piramidę demograficzną dla województwa podkarpackiego wraz z prognozą na rok 2050. Dla Gminy Grodzisko Dolne zauważalna jest tendencja zwężaniu się podstawy piramidy. Oznacza to mniejszą liczbę najmłodszych mieszkańców w stosunku do liczby osób w wieku adolescentnym i dorosłych. Warto podkreślić, iż w obecnym czasie wskaźnik mieszkańców w wieku produkcyjnym jest dość wysoki. Niepokojącym trendem jest malejąca liczba dzieci, co skutkować może efektem odwróconej piramidy – tj. wysoki poziom osób w wieku poprodukcyjnym, średni w wieku produkcyjnym i niski w wieku przedprodukcyjnym. Jest to tendencja charakterystyczna dla całego regionu, która rozwijać się będzie w perspektywie dziesięcioleci. Główny Urząd Statystyczny szacuje, iż w 2050 r. w województwie podkarpackim największy odsetek ludności stanowić będą osoby pomiędzy 60 a 69 rokiem życia.

Rys. 5 – Piramida wiekowa ludności Gminy Grodzisko Dolne (źródło: GUS)

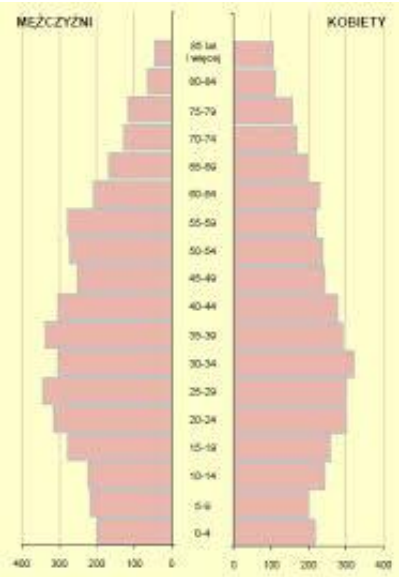

Rys. 6 – Piramida wiekowa ludności województwa podkarpackiego wraz z prognozą na rok 2050 (źródło: GUS)

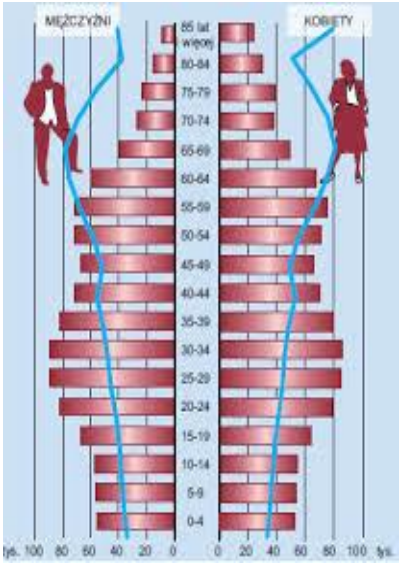

3.2 Migracje

Ujemną tendencję w przyroście naturalnym dodatkowo wzmacnia wysoki stopień emigracji z terenu gminy. Trend ten jest charakterystyczny dla większości gmin wiejskich w województwie podkarpackim. Główną przyczyną emigracji z terenów wiejskich jest poszukiwanie pracy lub chęć zdobycia wykształcenia specjalistycznego, które oferują głównie duże ośrodki miejskie w kraju i za granicą. Z obecnych danych demograficznych i analiz trendów wynika, iż w perspektywie 20-30 lat liczba mieszkańców terenów wiejskich będzie malała. Zmieni się również znacząco struktura wiekowa osób zamieszkałych na terenie gminy. Zmiana ta spowoduje pojawienie się dodatkowych potrzeb społeczności lokalnej w zakresie m.in. pomocy społecznej. Samorząd stanie przed wyzwaniem rozszerzenia zakresu świadczenia dotychczasowych usług, a także stosowania nowych form świadczeń społecznych. Przeciwwagą dla starzejącego i malejącego się społeczeństwa jest imigracja na teren gminy. Może ona mieć oczywiście charakter wewnątrzregionalnej migracji osadniczej z regionalnych ośrodków wielkomiejskich (np. Rzeszów ~ 40 km). Drugą możliwością jest napływ obcokrajowców, zarówno z obszarów zbliżonych kulturowo (Ukraina, Białoruś), jak również innych kręgów cywilizacyjnych (Bliski Wschód). W każdym z ww. przypadków, migracji towarzyszyć będzie potrzeba integracji społeczności lokalnej z ludnością napływową. Proces ten będzie musiał być dostosowany do szczególnych cech grup osiedleńców. Trend migracji ludności gminnej przedstawia poniższy wykres, a szczegółowe saldo migracji tabele poniżej.

Rys. 7 – Migracje ludności na pobyt stały –obszar Gminy Grodzisko Dolne (źródło: GUS)

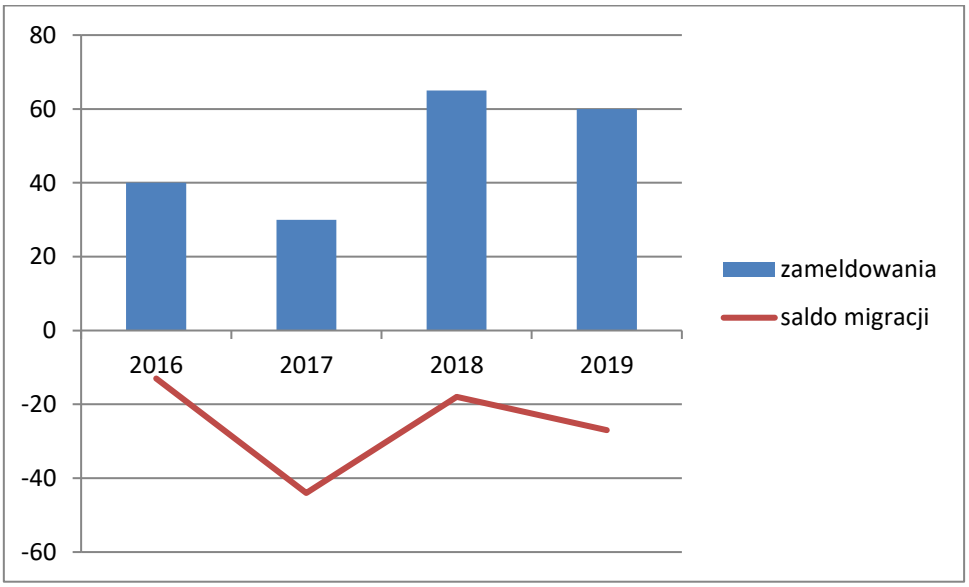

Tab. 3 - Saldo migracji wewnętrznych ludności w Gminie Grodzisko i innych jst województwa w latach 2014-2019 (źródło: GUS)

Jednostka terytorialna	Saldo migracji wewnętrznych					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
woj. podkarpackie	-1 941	-2 400	-2 047	-2 140	-3 119	-3462
powiat leżajski	-110	-192	-197	-204	-209	-252
Gmina Grodzisko Dolne	-7	-6	-16	-42	-24	-31

Tab. 4 - Saldo migracji zagranicznych ludności w Gminie Grodzisko i innych jst województwa w latach 2014-2019 (źródło: GUS)

Jednostka terytorialna	Saldo migracji zagranicznych				
	2014	2016	2017	2018	2019
Woj. podkarpackie	-308	408	363	378	512
powiat leżajski	3	30	4	31	1
Gmina Grodzisko dolne	-2	3	-2	6	4

3.3 Ochrona zdrowia

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) definiuje zdrowie jako pełny dobrostan fizyczny, psychiczny i społeczny, a nie tylko brak choroby lub niedomaganie czy kalectwo. Zdrowie ma bezpośredni wpływ na jakość życia jednostki i społeczności lokalnej. Mieszkańcom gminy podstawową opiekę zdrowotną zapewniają trzy niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej:

- NZOZ Centrum Zdrowia „Panorama" Sp. z. o.o., Ośrodek Zdrowia w Grodzisku Dolnym,
- NZOZ „Zdrowie" w Grodzisku Dolnym, Ośrodek Zdrowia w Grodzisku Dolnym,
- NZOZ w Wólce Grodziskiej.

Opiekę zdrowotną na poziomie specjalistycznym i stacjonarnym realizuje dla mieszkańców szpital powiatowy SPZOZ w Leżajsku, który działa na terenie miasta Leżajsk i podlega Starostwu Powiatowemu, a także w placówki służby zdrowia w Łańcucie i Rzeszowie (szpitale kliniczne i wojewódzkie). W Gminie Grodzisko Dolne na jedną przychodnię podstawowej opieki zdrowotnej przypada ok. 2700 mieszkańców.

Średnia liczba porad lekarskich w systemie ambulatoryjnym dla mieszkańców gminy wynosi ok. 30 tys. rocznie.

Tab. 5 – Porady lekarskie w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej dla terenie Gminy Grodzisko Dolne w latach 2016-2019 (oprac. własne na podst. danych GUS)

Rok	2016	2017	2018	2019
Liczba porad	31 982	31 795	29 559	30 966

3.4. Oświata

Zadania ustawowe nakładają na gminę obowiązek zapewnienia mieszkańcom edukacji na poziomie przedszkolnym i podstawowym. Na terenie Gminy Grodzisko Dolne funkcjonuje łącznie 13 placówek edukacyjnych, w tym:

- 6 szkół podstawowych:
  - Zespół Szkół im. Jana Pawła II w Grodzisku Dolnym,
  - Zespół Szkół im. Prof. Franciszka Leji w Grodzisku Górnym,
  - Szkoła Podstawowa w Chodaczowie,
  - Szkoła Podstawowa w Laszczynach,
  - Szkoła Podstawowa w Opaleniskach,
  - Społeczna Szkoła Podstawowa w Wólce Grodziskiej,
- 7 przedszkoli i oddziałów przedszkolnych (w tym 5 niepublicznych):
  - Przedszkole samorządowe przy Zespole Szkół im. Jana Pawła II w Grodzisku Dolnym,
  - Przedszkole samorządowe przy Zespole Szkół im. Franciszka Prof. Leji w Grodzisku Górnym
  - Przedszkole niepubliczne przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Wólce Grodziskiej,
  - Ochronka Świętego Józefa,
  - Oddział przedszkolny w Chodaczowie,
  - Oddział przedszkolny w Laszczynach,
  - Oddział przedszkolny w Opaleniskach.

Łącznie z oferty edukacyjnej gminy korzysta ok. 1000 dzieci. Spadek liczby dzieci uczęszczających w ostatnich latach do szkół i przedszkoli o ok. 9% jest wynikiem niżu demograficznego.

Tab. 6 - Liczba uczniów w gimnazjach, szkołach podstawowych i przedszkolach Gminy Grodzisko Dolne w latach 2014-2019 (oprac. wł. na podstawie danych GUS)

Typ placówki	Liczba dzieci					
	Rok szkolny					
	2014/2015	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020
Gimnazja	283	282	256	155	76	-
Szkoły podstawowe	462	475	425	505	566	567
Przedszkola	251	254	284	282	284	256
Razem:	996	1011	965	942	926	823

Rys. 8 - Liczba uczniów w gimnazjach, szkołach podstawowych i przedszkolach Gminy Dolne w latach 2014-2019 (oprac. wł. na podstawie danych GUS)

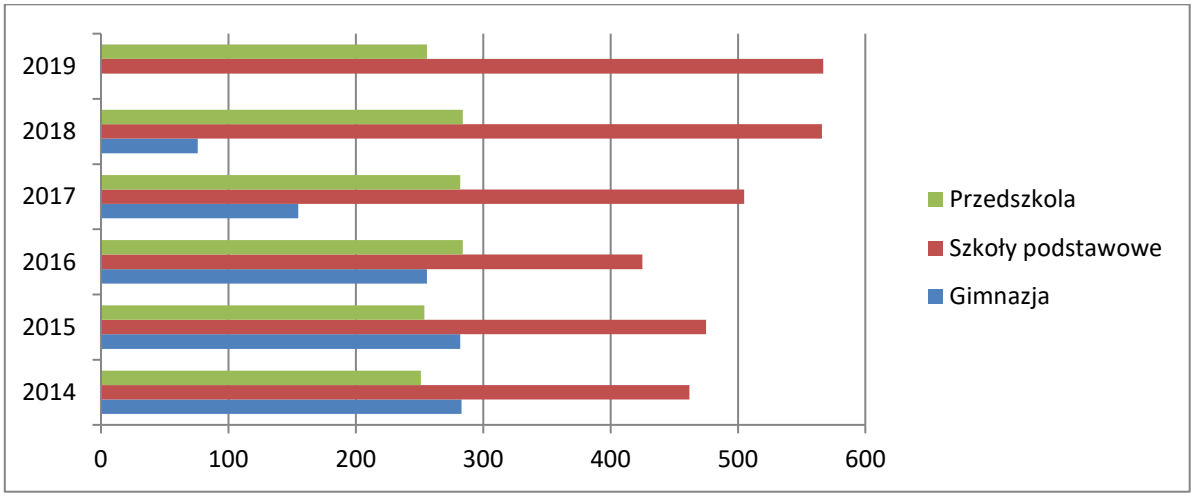

Poniżej przedstawione zostały koszty prowadzenia placówek oświatowych na terenie gminy w postaci wykresu.

Rys. 9 – Wielkość nakładów oświatowych w gminie w latach 2014-2019 z uwzględnieniem wydatków inwestycyjnych oraz środków z UE (oprac. wł. na podst. danych z GUS)

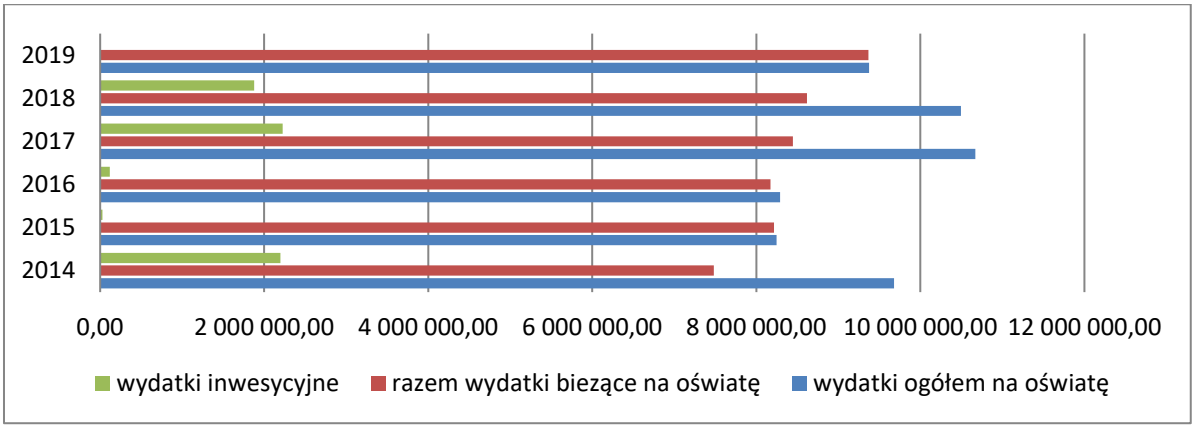

Istotnym zadaniem gminy jest efektywne wykorzystanie środków finansowych przeznaczanych na oświatę tj. zapewnienie wysokiej jakości kształcenia, który umożliwi młodzieży dalszą kontynuację nauki zgodnie z indywidualnymi predyspozycjami uczniów. Placówki oświatowe funkcjonujące na terenie gminy są technicznie zadbane, dobrze wyposażone i nie wymagają generalnych remontów. Szkoły podstawowe (w tym zespoły szkół) posiadają odpowiednią infrastrukturę sportową (np. boiska, sale gimnastyczne) i techniczną (pracownie komputerowe ze stałym dostępem do internetu). W poprzednim okresie programowania funduszy unijnych poczyniono szereg inwestycji o charakterze infrastrukturalnym (np. rozbudowa bazy szkolnej, remonty obiektów, wyposażanie pracowni komputerowych, termomodernizacja). Do najważniejszych zrealizowanych projektów należą:

- utworzenie nieodpłatnych 8-godzinnych oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych w Chodaczowie, Laszczynach i Opaleniskach,
- utworzenie nieodpłatnych przedszkoli samorządowych w Grodzisku Dolnym i Grodzisku Górnym,
- budowa placów i miejsc zabaw dla dzieci

Równolegle realizowane są projekty nieinwestycyjne, ukierunkowane na podwyższenie jakości kształcenia, rozwijanie oferty zajęć fakultatywnych oraz diagnozowanie indywidualnych talentów i predyspozycji wśród uczniów. Celem tych projektów jest ułatwienie młodzieży w wyborze ścieżki dalszego kształcenia i rozwoju edukacyjno-zawodowego. W roku 2013 został utworzony Gminny Program Stypendialny, który promuje kształcenie i wspiera finansowo najzdolniejszych uczniów z terenu gminy. Ponadto realizowano szereg projektów dotyczących wyrównywania szans edukacyjnych, w ramach których prowadzono specjalistyczne zajęcia logopedyczne, językowe, informatyczne, plastyczne oraz muzyczne dla uczniów gminnych placówek oświatowych. W tym kontekście szczególnie warto podkreślić innowacyjne lekcje z zakresu robotyki prowadzone przy Zespole Szkół im. Prof. Franciszka Leji w Grodzisku Górnym i współfinansowane ze środków UE. Na potrzeby zajęć utworzono pracownię techniki oraz robotyki wyposażoną w sprzęt komputerowy, narzędzia programistyczne, zestawy do budowy robotów oraz szereg elementów wyposażenia. Efektywność zajęć została zweryfikowana w trakcie Międzynarodowego Finał Konkursu Botball 2015, organizowanego w ramach Światowej Konferencji Robotyki Edukacyjnej (GCER) w Nowym Meksyku (Stany Zjednoczone). Uczniowie z Grodziska Górnego odnieśli zwycięstwo w kategorii „Double Elimination", najbardziej prestiżowej konkurencji turnieju, a także zdobyli nagrodę specjalną „Judge's Choise", przyznaną przez sędziów za najciekawszą konstrukcję robota. Realizacja zajęć z zakresu robotyki i informatyki jest perspektywiczna i atrakcyjna dla uczniów, szczególnie w kontekście rozwoju branży IT. Jest to również szansa dla gminy, jako ośrodka specjalistycznego kształcenia, które może przyciągnąć dzieci i młodzież z okolicznych gmin, a także ośrodków miejskich.

3.5 Kultura

Zadania z zakresu kultury w gminie zostały powierzone głównie dwóm instytucjom: Ośrodkowi Kultury w Grodzisku Dolnym i Gminnej Bibliotece Publicznej w Grodzisku Dolnym. Działalność Ośrodka Kultury jest szeroka i obejmuje:

- edukację kulturalną i wychowanie przez sztukę,
- gromadzenie, dokumentowanie, tworzenie, ochronę i udostępnianie dóbr kultury,
- tworzenie warunków dla rozwoju folkloru a także rękodzieła ludowego i artystycznego w tym: kultywowanie i propagowanie lokalnych zwyczajów, obrzędów, muzyki ludowej, dokumentację obrzędów, zwyczajów, przedmiotów kultury materialnej i działalności kulturalnej, opiekę nad twórcami ludowymi, tworzenie warunków dla rozwoju amatorskiego ruchu artystycznego oraz zainteresowania wiedzą i sztuką: prowadzenie pracy zespołów, kół i klubów zainteresowań, tworzenie warunków do działania stowarzyszeń, fundacji społeczno-kulturalnych i innych podmiotów w zakresie upowszechniania i prowadzenia działalności kulturalnej:
- propagowanie, organizację rekreacji, turystyki, sportu masowego, organizację zawodów sportowych, imprez sportowo – rekreacyjnych,
- zadania z zakresu sportu gminnego i szkolnego.

Ośrodek Kultury jest organizatorem wielu cyklicznych imprez na terenie gminy. Do najważniejszych z nich należą:

- Parada Straży Wielkanocnych „TURKI”,
- Dni Grodziska,
- Dożynki Gminne,
- Dzień Dziecka,
- Festyny Sportowo-Rekreacyjne,
- „Mikołajki” dla dzieci,
- obchody Dnia Kobiet,
- obchody Dnia Matki,
- obchody Święta 3 Maja i Odzyskania Niepodległości
- konkursy plastyczne takie jak m.in.: „Wigilijno-Noworoczne obrzędy i zwyczaje w tradycji grodziskiej” i „Wielkanoc w obrzędowości grodziskiej”,
- konkursy literacko-plastyczno-muzyczne „Barwy jesieni”.

Ponadto Ośrodek koordynuje zawody i turnieje sportowe, najczęściej organizowane w okresie przerwy zimowej/wakacyjnej. Wśród nich warto wymienić:

- Turniej Szkół z Gminy Grodzisko Dolne,
- Sportowy Turniej Miast i Gmin,

- Turniej Mini Piłki Nożnej Dziewcząt i Chłopców „Z Podwórka na Stadion”,
- Turniej Piłkarski Dziewcząt i Chłopców „Piłkarska Kadra Czeka”,
- Liga Powiatowa Trampkarzy Starszych w Piłce Nożnej,
- Turnieje Piłki Nożnej Juniorek Młodszych,
- Sportowy Turniej Sołectw, Międzygminny Halowy Turniej Piłki Nożnej.

Na terenie gminy odbywa się kilkadziesiąt imprez w skali roku, w których uczestniczy łącznie kilkanaście tysięcy osób. Szczegółową ilość imprez i uczestników prezentuje poniższy wykres.

Rys. 10–Liczba imprez organizowanych na terenie gminy w latach 2014-2019 (oprac. wł. na podst. Banku Danych Lokalnych GUS)

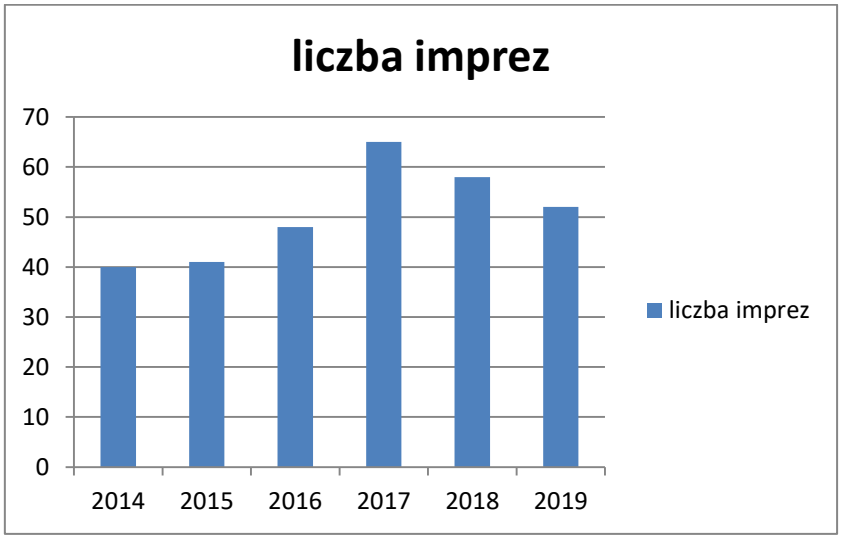

Rys. 11–Liczba uczestników imprez organizowanych na terenie gminy w latach 2014-2019 (oprac. wł. na podst. Banku Danych Lokalnych GUS)

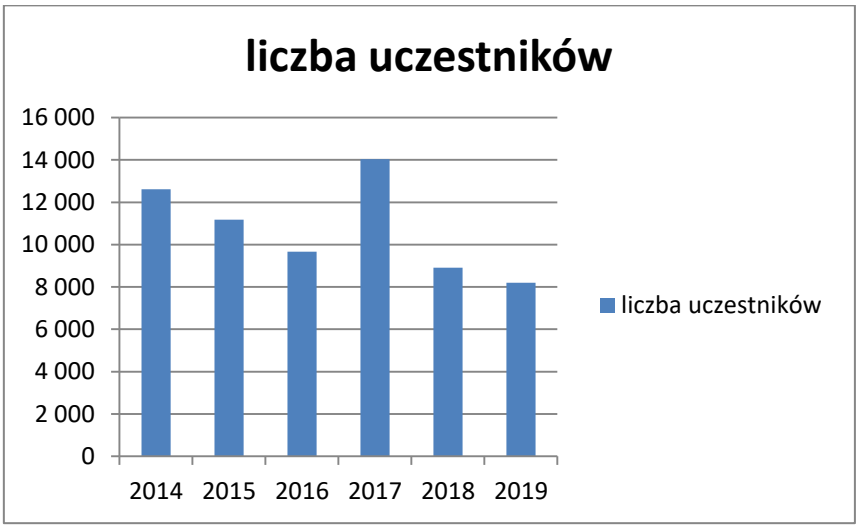

Duży wzrost liczby imprez oraz ich uczestników nastąpił w roku 2017, po nim zauważalna jest tendencja spadkowa liczby imprez organizowanych w Gminie Grodzisko Dolne, a także uczestników tych imprez.

Ośrodek Kultury w Grodzisku Dolnym działa od 1974 roku. Aktywnie wspiera lokalne zespoły artystyczne (udostępnianie zaplecza technicznego, promocja, patronat), takie jak: Zespół Regionalny „Grodziszczoki" i Kapelę Ludową „Grodziszczoki", Zespół Śpiewaczo-Obrzędowy „Leszczynka", Zespół Śpiewaczy „Wiola", dwa dziecięce zespoły taneczne, kółko wokalne, Orkiestrę Dętą i kółko nauki gry na instrumentach dętych. Te grupy i zespoły artystyczne mają w swoim dorobku nie tylko wspaniałe występy, ale również wiele nagród zdobytych na przeglądach wojewódzkich i ogólnopolskich.

Gminna Biblioteka Publiczna w Grodzisku Dolnym posiada status samodzielnej jednostki instytucji kultury. Podstawową formą działalności każdej biblioteki jest gromadzenie i udostępnianie zbiorów bibliotecznych oraz udzielanie szeroko pojętej informacji. To statutowe działanie wspierane jest przez zakup nowych książek i informatyzację. Zakupy nowości wydawniczych dokonywane są na bazie analizy potrzeb czytelników, ze środków przyznawanych przez władze gminne, a także w ramach tzw. zakupu ministerialnego. Biblioteka posiada również 2 filie – w Zmysłówce oraz w Grodzisku Nowym.

W 2014 Biblioteka otrzymała nową siedzibę, która została wyremontowana dzięki dotacji z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w ramach Program „Kultura+" – priorytetu: Biblioteka+. Infrastruktura Bibliotek. Biblioteka jest zinformatyzowana. Lokal jest dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych. Biblioteka posiada nowoczesną salę audiowizualną. Katalog jest dostępny na stronie http://www.biblioteka.grodziskodolne.pl. Stale rozwijany jest dział audiobooków. Czytelnia wyposażona jest w 3 stanowiska komputerowe ze stałym łączem internetowym. Pracownia komputerowa oferuje usługi takie jak: wydruki, kserokopie i skanowanie. Biblioteka dąży do bycia nowoczesnym, wielofunkcyjnym centrum informacyjno – kulturalno – edukacyjnym. W tym celu w roku 2015 biblioteka przystąpiła do programu „Orange dla bibliotek", którego istotą było zwiększenie dostępu instytucji kultury do nowych technologii komunikacyjnych. Warto zaznaczyć, iż w obecnej chwili biblioteka jest aktywnym centrum kulturalno-społecznym na terenie gminy. Prowadzi liczne spotkania, konkursy i imprezy m.in.:

- Dyskusyjny Klub Książki,
- spotkania klubu seniora
- spotkania autorskie,
- konkursy czytelnicze, literackie, plastyczne,
- lekcje biblioteczne,
- cykliczne spotkania okolicznościowe.

Na koniec 2021 roku w Gminnej Bibliotece Publicznej zarejestrowanych było ok. 900 czytelników, co stanowi grupę ok. 12% mieszkańców. Jest to w skali kraju wysoki wskaźnik. Godziny pracy biblioteki są dostosowane do potrzeb mieszkańców: w dni powszednie od

godz. 9.00 do 18.00, a w każdą pierwszą sobotę miesiąca od godz. 9.00 do 13.00. Szczegółowe informacje dot. czytelnictwa przedstawia poniższa tabela i wykres.

Tab. 7 – Liczba woluminów, czytelników i wypożyczeń w Gminnej Bibliotece Publicznej w Grodzisku Dolnym w latach 2014-2019 (oprac. wł. na podstawie danych GUS)

Dane	j.m	Lata					
		2014	2015	2016	2017	2018	2019
księgozbiór	wolumin	31 049	30 887	32 701	34 393	36 021	37 346
czytelnicy w ciągu roku	osoba	1 202	1 245	1 307	1 284	1 268	1 283
wypożyczenia księgozbioru na zewnątrz	wolumin	21 547	21 628	23 392	24 379	23 739	23 523

Rys. 12 – Liczba woluminów, czytelników i wypożyczeń w Gminnej Bibliotece Publicznej w Grodzisku Dolnym w latach 2014-2019 (oprac. wł. na podstawie danych GUS)

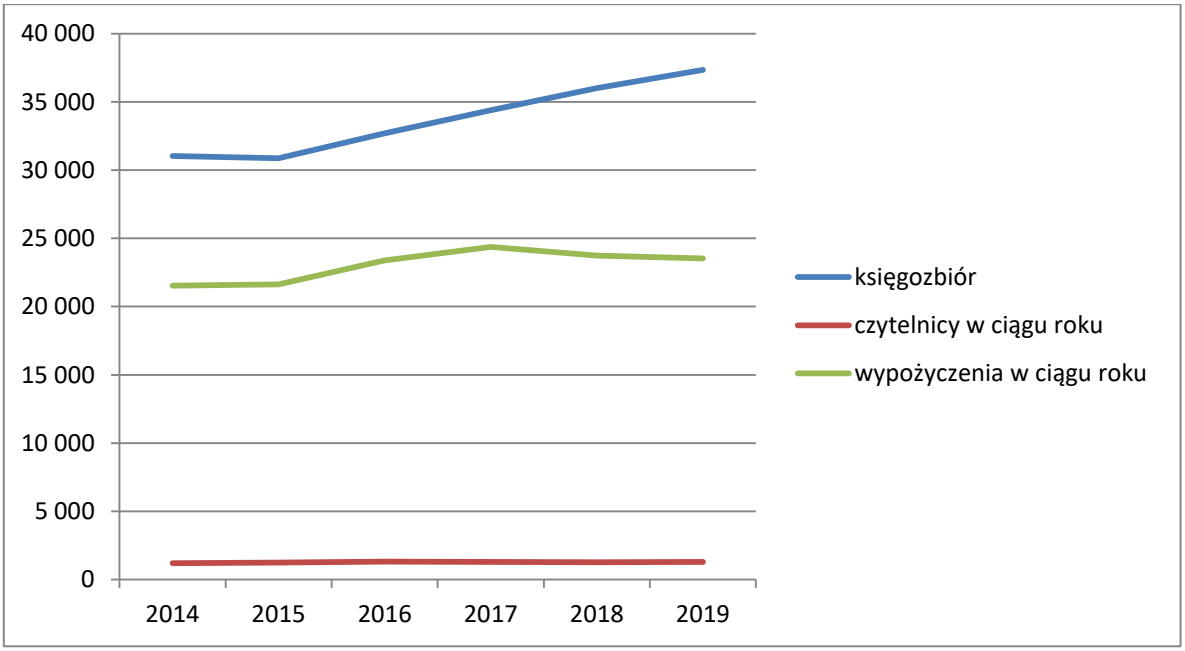

W ostatnich latach zauważalny jest spadek liczby czytelników i wypożyczeń, pomimo wzrastającego wskaźnika ilości woluminów. Może to być spowodowane ogólnokrajowym trendem obniżania się poziomu czytelnictwa na rzecz rozwoju technologii multimedialnych, które wypierają tradycyjne czytelnictwo.

3.6 Sport i rekreacja

Obecnie na terenie gminy działają 4 kluby sportowe oraz kilka grup o charakterze rekreacyjno-hobbistycznym:

- klub sportowy LKS „Grodziszczanka”,
- klub sportowy „Wólczanka Wólka Grodziska”,
- Gimnazjalno-Uczniowski Klub Sportowy przy Gimnazjum w Grodzisku Dolnym,
- Gimnazjalny Uczniowski Klub Sportowy przy Gimnazjum w Grodzisku Górnym,
- Gminny Szkolny Związek Sportowy w Grodzisku Dolnym,
- koło wędkarskie,
- koło pszczelarskie,
- dwa koła łowieckie,
- dziewięć kół gospodyń wiejskich,
- kluby seniora.

Przedstawione poniżej wykresy obrazują istotną korelację pomiędzy ilością klubów sportowych, a liczbą ich członków.

Rys. 13 - Liczba klubów sportowych na terenie gminy w latach 2012-18 (Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS)

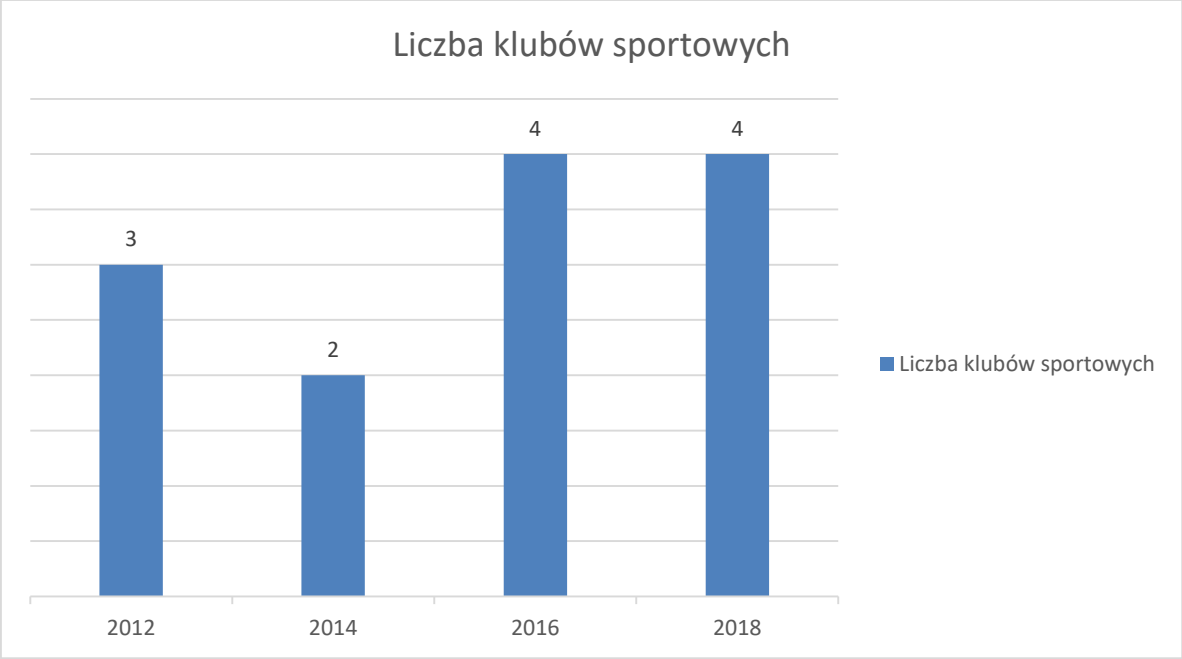

Rys. 14 - Liczba członków klubów sportowych na terenie gminy w latach 2012-18 (Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS)

Imprezy sportowe organizowane są głównie przez Gminny Ośrodek Kultury (szczegółowo opisane w rozdziale 3.3).

Pod kątem infrastruktury sportowej na terenie gminy znajdują się liczne sale gimnastyczne, boiska i place zabaw przy placówkach oświatowych. Powstały również 3 boiska typu „Orlik", 1 „mini-Orlik" oraz siłownie plenerowe. Na terenie gminy usytuowany jest stadion piłkarski klubu LKS „Grodziszczanka" oraz boisko szkolne trawiaste wraz z trybunami – zbudowane w partnerstwie ze Stowarzyszeniem Rozwoju Wsi Wólka Grodziska z którego korzysta klub sportowy „Wólczanka Wólka Grodziska". W miejscowości Grodzisko Górne na stadionie znajduje się jest kort tenisowy, który w okresie zimowym pełni funkcję lodowiska. Na miejscu istnieje możliwość wypożyczenia łyżew.

Aktywność organizacji sportowych i społecznych na rzecz rozwoju infrastruktury sportowo-rekreacyjnej w gminie jest bardzo wysoka.

Pod kątem rekreacji gmina oferuje 25 kilometrową trasę rowerową. Szlak biegnie m.in. przez Zmysłowski Obszar Chronionego Krajobrazu z „Rezerwatem Zmysłówka", na którego terenie zaobserwować można liczne ślady II wojny światowej oraz wielokulturowej historii gminy. Niemal na całej długości przyrodniczo-historycznego szklaku rowerowego występuje droga utwardzona, drogi i ścieżki leśne, szutrowe, asfaltowe o różnym stopniu trudności przejazdu. Jest to trasa dla turystów na rowerach trekkingowych i górskich.

Rys. 15 Szlak rowerowy na terenie Gminy Grodzisko Dolne (źródło: Urząd Gminy)

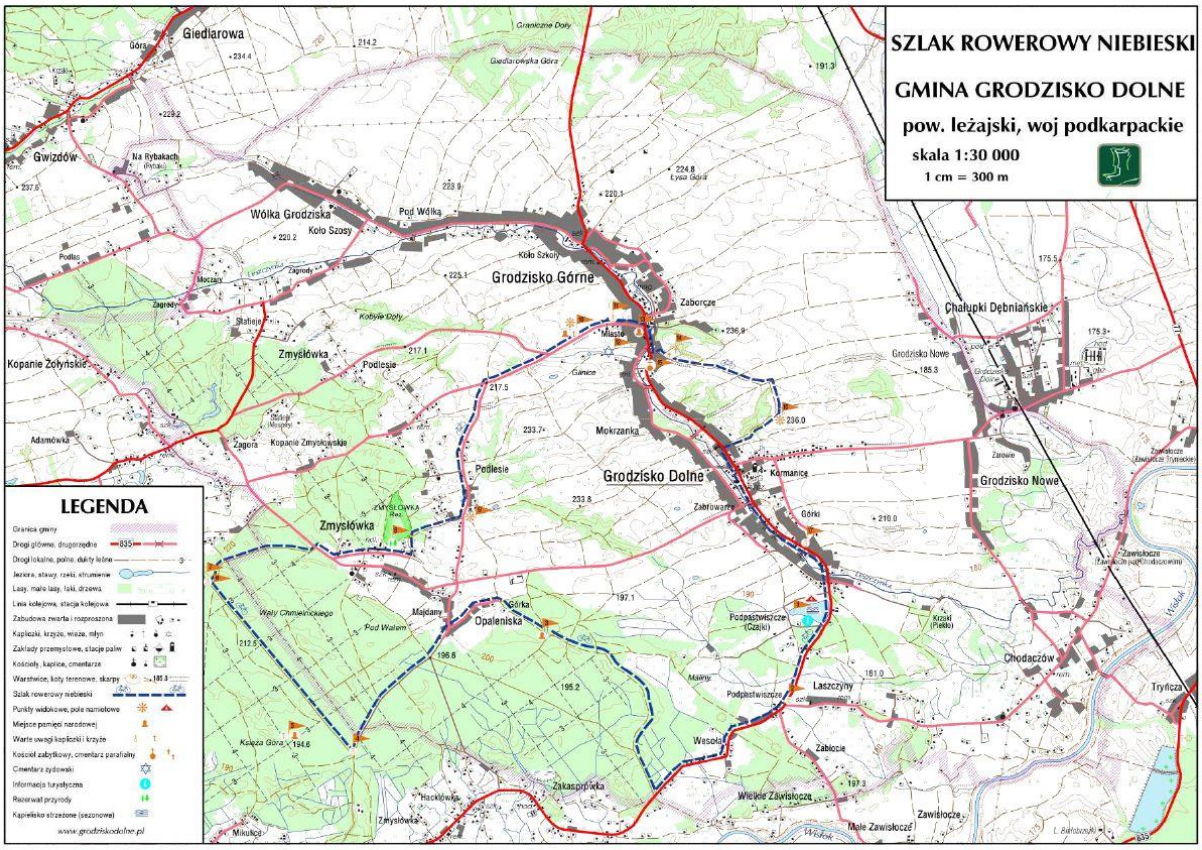

Na terenie gminy znajduje się również szlak Nordic Walking podzielony na 3 trasy (zieloną, czerwoną i czarną) o łącznej długości ok. 35 km. Powstał on w wyniku kooperacji Lokalnych Grup Działania: Stowarzyszenia „Dorzecze Mleczki" oraz Stowarzyszenia „Kraina Sanu".

Na terenie Gminy Grodzisko Dolne istnieje kilka naturalnych obszarów turystyczno-rekreacyjnych. Do najważniejszych zaliczone są: teren Zmysłowskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu i Rezerwat Przyrody „Zmysłówka", oraz zbiornik wodny „Czyste", który w okresie letnim stanowi doskonałe miejsce wypoczynku dla mieszkańców i turystów. Część zalewu jest wydzielona na potrzeby strzeżonego kąpieliska. Biorąc pod uwagę bogactwo zasobów naturalnych na terenie gminy należy stwierdzić, że nie są one obecnie w pełni wykorzystywane pod kątem organizacji aktywności turystyczno-rekreacyjnej, głównie z powodu niewystarczających środków finansowych na ich zrealizowanie.

3.7 Bezpieczeństwo

Za bezpieczeństwo mieszkańców Gminy Grodzisko Dolne odpowiadają służby policyjne i pożarnicze. Obszar gminy pod względem terytorialnym podlega Komendzie Powiatowej Policji w Leżajsku i Komendzie Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Leżajsku.

Na terenie gminy działa 9 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, w tym 3 zostały włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego:

- OSP Grodzisko Dolne (włączone do KSRG),
- OSP Grodzisko Górne (włączone do KSRG),
- OSP Grodzisko Dolne „Miasto" (włączone do KSRG),
- OSP Wólka Grodziska,
- OSP Chodaczów,
- OSP Laszczyny,
- OSP Zmysłówka,
- OSP Grodzisko Nowe,
- OSP Podlesie.

Łącznie w ww. jednostkach służy czynnie ok. 300 strażaków ochotników. Jednostki wyposażone są w niezbędny sprzęt ratunkowo-gaśniczy i zapewniają bezpieczeństwo wszystkim mieszkańcom gminy przed skutkami powodzi, pożarów, innych kataklizmów oraz zdarzeń losowych. Władze gminy dbają o doposażenie jednostek w nowy sprzęt. Kwalifikacje strażaków są nieustannie podnoszone poprzez liczne szkolenia.

Działalność policyjną na terenie gminy realizuje Komenda Powiatowa Policji w Leżajsku, głównie za pośrednictwem posterunku policji w Grodzisku Dolnym. Główne naruszenia porządku publicznego na terenie gminy to drobne przestępstwa, wykroczenia oraz interwencje domowe. Gmina Grodzisko Dolne jest jedną z najbardziej bezpiecznych gmin na terenie powiatu leżajskiego.

Szczegółowe statystyki prezentuje poniższy wykres oraz tabela uzupełniająca.

Rys. 16 – Liczba przestępstw i wykroczeń oraz interwencji domowych na terenie Gminy Grodzisko Dolne w latach 2018-19 (oprac. własne na podst. danych UG)

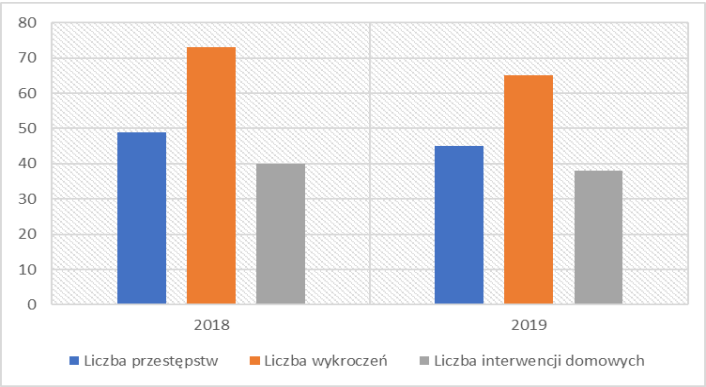

Tab. 8 – Liczba przestępstw i wykroczeń oraz interwencji domowych na terenie Gminy Grodzisko Dolne w latach 2018-19 (oprac. własne na podst. danych UG)

Rok	Liczba przestępstw	Liczba wykroczeń	Liczba interwencji domowych
2018	49	73	40
2019	45	65	38

Naruszenia bezpieczeństwa w ruchu drogowym zaprezentowano na poniższym wykresie.

Rys. 17 – Liczba kolizji i wypadków drogowych na terenie Gminy Grodzisko Dolne w latach 2018-19 (opracowanie własne na podst. UG).

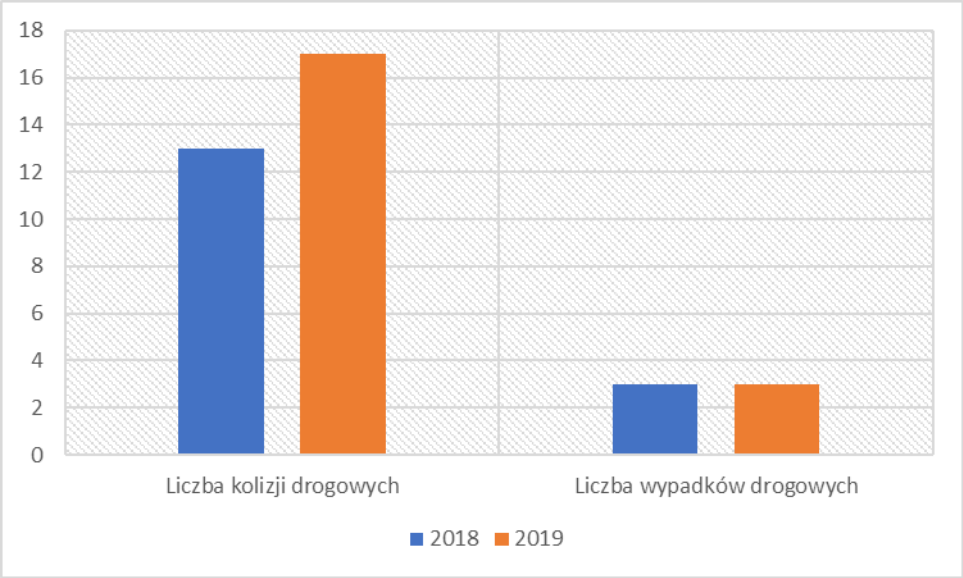

3.8 Organizacje społeczne

Na terenie Gminy Grodzisko Dolne zarejestrowanych jest ponad 30 organizacji pozarządowych. Do najważniejszych z nich należą:

1) Ochotnicza Straż Pożarna w Grodzisku Dolnym,
2) Ochotnicza Straż Pożarna w Grodzisku Górnym,
3) Ochotnicza Straż Pożarna Grodzisko Dolne „Miasto”,
4) Ochotnicza Straż Pożarna w Wólce Grodziskiej,
5) Ochotnicza Straż Pożarna w Zmysłówce,
6) Ochotnicza Straż Pożarna w Podlesiu,
7) Ochotnicza Straż Pożarna w Laszczynach,
8) Ochotnicza Straż Pożarna w Chodaczowie,

9) Ochotnicza Straż Pożarna w Grodzisku Nowym,
10) Ludowy Klub Sportowy „Grodziszczanka”,
11) Klub Sportowy „Wólczanka Wólka Grodziska”,
12) Ogólnopolskie Stowarzyszenie Liderów Działań Psychospołecznych,
13) Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Wólka Grodziska,
14) Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Chodaczów,
15) Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Laszczyny,
16) Stowarzyszenie Rozwoju Wiosek Opaleniska, Podlasie, Zmysłówka
17) Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych w Grodzisku Dolnym,
18) Stowarzyszenie „Ziemia Grodziska” w Grodzisku Dolnym,
19) Stowarzyszenie Misyjno-Charytatywne „Missio Misericordiae” w Grodzisku Dolnym,
20) Stowarzyszenie „Kobiety Gminy Grodzisko Dolne”,
21) Stowarzyszenie „Turki Grodziskie”,
22) Stowarzyszenie Kultury i Folkloru „Grodziskie Jonki” w Grodzisku Dolnym,
23) Stowarzyszenie „Jeden dla drugiego”,
24) Koło gospodyń wiejskich w Grodzisku Nowym,
25) Koło gospodyń wiejskich w Chodaczowie,
26) Koło gospodyń wiejskich w Laszczynach,
27) Koło gospodyń wiejskich w Grodzisku Dolnym,
28) Koło gospodyń wiejskich w Grodzisku Dolnym - Miasteczko,
29) Koło gospodyń wiejskich w Grodzisku Górnym,
30) Koło gospodyń wiejskich w Wólce Grodziskiej,
31) Koło gospodyń wiejskich w Zmysłówce,
32) Koło gospodyń wiejskich w Opaleniskach.

Ich działalność głównie ukierunkowana jest w obszarze tradycji, kultury, sportu, pomocy społecznej i bezpieczeństwa publicznego. Zasady współpracy organizacji pozarządowych z Gminą określają roczne programy współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi.

Gmina Grodzisko Dolne należy do Lokalnej Grupy Działania „Ziemia łańcucka”, działającej na prawach stowarzyszenia. Jednym z jej zadań jest pośredniczenie w rozdziale środków z Unii Europejskiej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich w inicjatywie LEADER. Lokalna Grupa Działania ogłasza nabór wniosków, przyjmuje wnioski od beneficjentów (wnioskodawców), ocenia je pod względem zgodności z opracowaną przez siebie Lokalną Strategią Rozwoju i przekazuje do Urzędu Marszałkowskiego lub Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, który po ich weryfikacji podpisuje umowy na finansowanie złożonych projektów. Oprócz Gminy Grodzisko Dolne do LGD „Ziemia Łańcucka” należą następujące jednostki samorządu terytorialnego: Gmina Łańcut, Gmina Białobrzegi, Gmina Żołynia i Gmina Rakszawa.

Organizacje pozarządowe działające na terenie Gminy Grodzisko Dolne realizują ważne zadania społeczne: organizują czas wolny dla mieszkańców, inspirują do podejmowania inicjatyw społecznych oraz kultywują zwyczaje, tradycje i historię „ziemi grodziskiej”. Warto

wspomnieć działalność 9-u jednostek ochotniczej straży pożarnej, które pełnią istotną rolę w zakresie bezpieczeństwa przeciwpożarowego i obrony cywilnej na terenie gminy.

W obszarze lokalnej działalności społeczno-kulturalnej szczególnie wyróżniają się następujące podmioty:

- Stowarzyszenie „Turki Grodziskie" – zrzesza wszystkie oddziały Turków z terenu całej gminy. Głównym celem stowarzyszenia jest kultywowanie lokalnej obyczajowości wielkanocnej w oparciu o rodzimą tradycję (warta przy Bożym Grobie, tradycyjny strój Turka, elementy musztry paradnej). Ponadto stowarzyszenie podejmuje inne działania na rzecz ochrony lokalnego dziedzictwa kulturowego i rozwoju lokalnego.

- Stowarzyszenie „Jonki Grodziskie" – zrzesza zespoły artystyczne i folklorystyczne. Ma na celu zainteresowanie społeczeństwa lokalną kulturą i tradycją ochronę dziedzictwa kulturowego ziemi grodziskiej, rozwijanie uzdolnień twórczych, tanecznych i muzycznych oraz pogłębianie zamiłowania do sztuki ludowej przez uczestnictwo w działalności artystycznej, wychowawczej i oświatowej.

- Stowarzyszenie „Ziemia Grodziska" - głównymi obszarami działalności jest ochrona dorobku poprzednich pokoleń, promowanie Grodziska za granicą, prowadzenie działalności wydawniczej w obszarze pamięci o dziedzictwie lokalnym. Misją Stowarzyszenia jest rozbudzanie aktywności społecznej, gospodarczej i kulturalnej na terenie gminy.

- parafie rzymsko-katolickie, które angażują mieszkańców w działalność religijną i społeczno-kulturalną oraz aktywnie współpracują z lokalnymi stowarzyszeniami i władzami gminy. Na terenie gminy działają 3 parafie.

Na terenie Gminy Grodzisko Dolne funkcjonują również organizacje pozarządowe, które realizują bardzo ważne zadania z zakresu pomocy społecznej, szczególnie w obszarze pomocy i wsparcia dla osób niepełnosprawnych i potrzebujących:

- Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych w Grodzisku Dolnym prowadzi Ośrodek Rewalidacyjno - Wychowawczy (ORW) w Laszczynach. Stowarzyszenie powstało z inicjatywy matek mających niepełnosprawne dzieci, które pragnęły zapewnić swoim dzieciom możliwość dostępu do usług rehabilitacyjno-opiekuńczych. Ośrodek wspierany jest przez samorząd gminy i posiada: sale edukacyjne, gabinet logopedyczny i psychologiczny, salę rehabilitacyjną, łazienki i kuchnię. Ośrodek jest przygotowany na przyjmowanie i kształcenie osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, ze sprzężonymi niepełnosprawnościami, a także osób z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim. Uczniowie z upośledzeniem w stopniu umiarkowanym lub znacznym biorą udział w zajęciach edukacyjno-terapeutycznych, natomiast uczniowie z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim w zajęciach rewalidacyjno-

wychowawczych. Ponadto wszyscy wychowankowie biorą udział w zajęciach logopedycznych, rehabilitacji ruchowej oraz terapii psychologicznej.

- Stowarzyszenie Misyjno-Charytatywne „Missio Misericordiae" powstało z inicjatywy misjonarza werbisty o. Zdzisława Grada z Grodziska Dolnego, który posługuje na Madagaskarze. Stowarzyszenie wspiera tę działalność misyjną. Stowarzyszenie podejmuje również działalność charytatywną w zakresie pomocy osobom chorym, niepełnosprawnym i potrzebującym.

- Stowarzyszenie „Kobiety Gminy Grodzisko Dolne" powstało z inicjatywy 36 pań, głównie członkiń kół gospodyń wiejskich z terenu gminy. Głównym celem organizacji jest podejmowanie ważnych działań na rzecz kobiet. Swoją działalność koncentruje na działaniach wokół problemów rozumienia i promowania praw kobiet, organizowaniu spotkań szkoleniowo-doradczych mających na celu aktywizację na rynku pracy kobiet z obszarów wiejskich, prowadzeniu kursów zawodowych oraz promocję gminy poprzez udział w konkursach i przeglądach kulinarnych.

3.9 Rynek pracy

Jednym z kluczowych problemów mieszkańców Gminy Grodzisko Dolne jest ograniczony dostęp do rynku pracy. Z analizy ofert pracy dostępnych na stronie Powiatowego Urzędu Pracy wynika, iż na dzień sporządzania strategii były tylko 2 oferty pracy na terenie Gminy Grodzisko Dolne. Dla porównania ofert pracy na terenie miasta Leżajsk, największego ośrodka społeczno-gospodarczego w tym samym okresie było 17.

Liczba bezrobotnych na terenie gminy na dzień 30.06.2020 wynosiła 377 osób. Szczegółową charakterystykę osób bezrobotnych przedstawia poniższy wykres.

Rys. 18 – Osoby bezrobotne w Gminie Grodzisko Dolne (opracowanie własne na podst. danych PUP w Leżajsku)

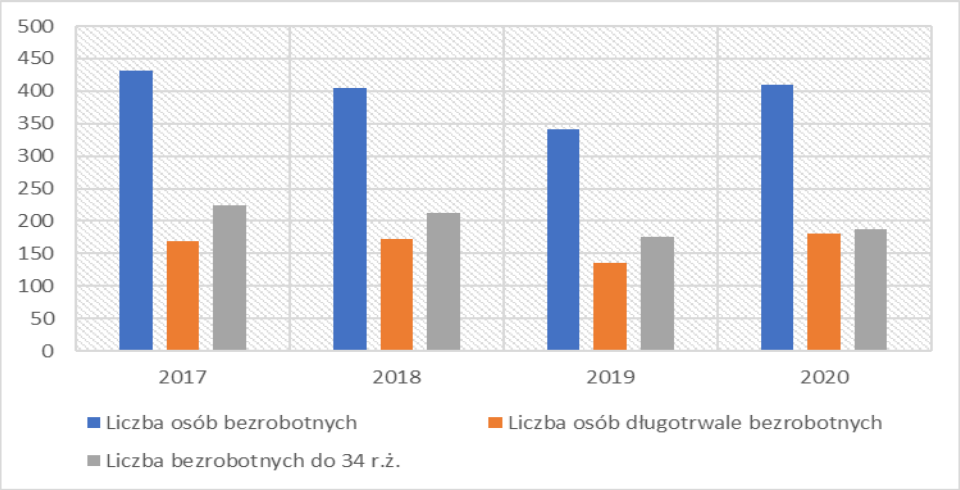

Z powyższego wykresu wynika, iż problem bezrobocia dotyczy w największym stopniu osób młodych do 34 roku życia, co może powodować wysoki stopień migracji omówiony w rozdziale 3.2. Bezrobocie na terenie gminy jest problemem chronicznym – odnotowuje się bardzo wysoki wskaźnik osób długotrwale bezrobotnych. Powyższy wykres przedstawia jedynie osoby bezrobotne zarejestrowane. Nie ujętym w ramy statystyczne jest problem tzw. „bezrobocia ukrytego".

Stosunkowo niewielka jest liczba podmiotów gospodarczych na terenie gminy. Według rejestru REGON, pod koniec roku 2019 zarejestrowanych było 400 podmiotów gospodarczych, z czego 89% stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą (tzw. jednoosobowa działalność gospodarcza). Na terenie powiatu leżajskiego najmniejsza liczba podmiotów zarejestrowana jest na terenie gminy Kuryłówka.

Tab. 9 - Podmioty gospodarcze (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne) w gminach wiejskich powiatu leżajskiego (oprac. własne na podstawie rejestru REGON na dzień 31.12.2019)

JST	Ogółem	W tym							
		Przedsiębiorstwa państwowe	Spółki					spółdzielnie	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
			Razem	Razem	w tym handlowe		cywilne		
					w tym				
					akcyjne	z o.o.			
Grodzisko Dolne	400	0	17	11	0	8	6	2	356
Leżajsk gm miejsk	1778	0	258	125	1	99	133	7	1155
Leżajsk gm wiejsk	1167	0	70	42	0	36	28	7	984
Kuryłówka	327	0	16	9	0	7	7	1	287
Nowa Sarzyna	1146	0	93	49	1	35	44	4	920

Dominacja jednoosobowych działalności gospodarczych i mikroprzedsiębiorstwa ma swoje odzwierciedlenie w strukturze zatrudnienia.

Tab. 10 - Podmioty gospodarcze (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne) według liczby pracujących (oprac. wł. wg rejestru REGON, na 31.12.2019)

Liczba zatrudnionych	Razem	0-9	10-49	50-249	250-999	1000 i więcej
Ogółem	445	433	11	1	0	0
Sektor publiczny	15					
Sektor prywatny	425					

Większość podmiotów gospodarczych działa w formie zakładów usługowych i rzemieślniczych świadczących usługi w ramach produkcji rolniczej i zaspokajania potrzeb bytowych mieszkańców gminy. Według rejestru ewidencji gospodarczej Gminy Grodzisko Dolne (stan na 31.12.2019) klasyfikacja podmiotów wg PKD przedstawiała się następująco:

- sekcja F (produkcyjne i budowlane) – 98 podmiotów
- sekcja G (handlowe i usługowe w zakresie napraw pojazdów) – 89 podmiotów
- sekcja C (przetwórstwo przemysłowe) – 47 podmiotów
- sekcja M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna) – 34 podmiotów
- sekcja H (gastronomia, transport, gospodarka magazynowa) – 27 podmiotów

Gmina Grodzisko Dolne jest gminą typową rolniczą i rynek pracy jest zorientowany wokół usług okołorolniczych i zaspokajania potrzeb osób zatrudnionych w rolnictwie. Rynek pracy nie jest chłonny, co powoduje wysokie bezrobocie wśród osób młodych, a w konsekwencji ich migrację zarobkową do większych aglomeracji w kraju i za granicą.

3.10 Pomoc społeczna

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mająca na celu wspieranie osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie są w stanie sobie poradzić, wykorzystując własne możliwości i uprawnienia. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia nie zbędnych potrzeb i umożliwia im życie w godnych warunkach. Pozwala także zapobiegać trudnym sytuacjom życiowym, wspierając ich przy usamodzielnieniu się oraz integracji ze środowiskiem. Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w formie finansowej, rzeczowej oraz w formie usług. System świadczeń pomocy społecznej wspiera finansowo osoby i rodziny o niskich dochodach oraz pozbawione dochodu. Instytucją odpowiedzialną za wykonywanie tego zadania jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzisku Dolnym. W gminie przyczynami trudnej sytuacji życiowej rodzin oraz osób, które ubiegały się o pomoc społeczną w roku 2020 było bezrobocie, ubóstwo, ciężka bądź długotrwała choroba i niepełnosprawność.

Tab. 11 – Liczba osób korzystających ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji

	Liczba świadczeniobiorców					
Rok	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**
Gmina	506	400	335	295	267	239
Powiat (średnia)	782	704	620	565	520	452
Województwo (średnia)	751	674	600	540	490	447

Jak widać na przedstawionym rysunku, z roku na rok liczba osób, która korzysta ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji maleje, zarówno w gminie jak i całym powiecie i województwie.

Tab. 12 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć wg liczby wypłaconych świadczeń w 2020 r.

Grupa	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
0-17	110	47	63
Produkcyjny	128	45	83
Poprodukcyjny	32	18	14

Najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej jest w wieku produkcyjnym, w większości to mężczyźni.

Na świadczenia z pomocy społecznej składają się świadczenia pieniężne i świadczenia niepieniężne. Świadczenia sklasyfikowane są w art. 36 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej.

Wybrane świadczenia z pomocy społecznej realizowane przez Gminy Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzisku Dolnym:

- świadczenie pieniężne na zakup posiłku lub żywności w ramach wieloletniego programu „Posiłek w szkole i w domu”,
- pomoc rzeczowa, głównie w postaci posiłku dla dzieci i młodzieży (w roku 2020 z programu skorzystało 106 osób, a łączna kwota świadczenia wyniosła 34 819 zł),
- zasiłek okresowy ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie,
- zasiłek celowy w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej,
- specjalny zasiłek celowy przyznawany w szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe,
- zasiłek stały – przysługujący pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej; pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie,
- ubezpieczenie zdrowotne dla osoby pobierającej zasiłek stały z pomocy społecznej niepodlegające obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu,
- usługi opiekuńcze, w tym specjalistyczne usługi opiekuńcze,
- sąsiedzkie usługi opiekuńcze realizowane w ramach projektu „Aktywny Senior II”,
- praca socjalna,
- interwencja kryzysowa.

Tab. 13 Powody udzielenia pomocy rodzinom w 2020 roku.

Powody udzielenia pomocy i wsparcia - ranking	LICZBA RODZIN OGÓŁEM
UBÓSTWO	73
BEZROBOCIE	69
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	64
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	54
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	33
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	32
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA - W TYM: POTRZEBA OCHRONY WIELODZIETNOŚCI	27
ALKOHOLIZM	17
SYTUACJA KRYZYSOWA	9
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM - W TYM: RODZINY NIEPEŁNE	8
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	4
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK.-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM - W TYM: RODZINY WIELODZIETNE	3
BEZDOMNOŚĆ	2
ZDARZENIE LOSOWE	1

Bardzo ważną rolę w zakresie realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej w Gminie Grodzisko Dolne pełni Środowiskowy Dom Samopomocy w Laszczynach wraz z Filią w Zmysłówce. Dom jest dziennym ośrodkiem wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym:

1) TYP A - dla osób przewlekle psychicznie chorych,
2) TYP B - dla osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu głębokim, znacznym i umiarkowanym, a także dla osób z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, jeżeli jednocześnie występują inne zaburzenia, zwłaszcza neurologiczne,
3) TYP C - dla osób wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych.

Dom jest również ośrodkiem wsparcia dla osób ze spektrum autyzmu lub niepełnosprawnościami sprzężonymi, które są uczestnikami Domu typu A, B i C.

Dom posiada 60 miejsc statutowych, w podziale na 30 miejsc w Laszczynach oraz 30 miejsc w Filii w Zmysłówce.

Celami działalności Środowiskowego Domu Samopomocy są:

- zapewnianie oparcia społecznego osobom z zaburzeniami psychicznymi poprzez świadczenie usług w ramach indywidualnych i zespołowych treningów samoobsługi oraz treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu rodzinnym i społecznym, zwiększania ich zaradności i samodzielności życiowej, a także integracji społecznej

- rozwijanie umiejętności uczestników, niezbędnych do możliwie jak najbardziej samodzielnego przygotowania do życia w środowisku rodzinnym i społecznym oraz podtrzymywanie dobrej kondycji psychofizycznej i budowanie sieci oparcia społecznego poprzez zaspokojenie ich podstawowych potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i społecznych, przy jednoczesnym umożliwieniu im pozostania w naturalnym środowisku.

Placówka obejmuje swoim wsparciem uczestników z Gminy Grodzisko Dolne oraz z gminy Żołynia, Przeworsk, Tryńcza, Rakszawa, Leżajsk, miasta Leżajsk i gminy Łańcut.

Gmina Grodzisko Dolne prowadzi również Dzienny Dom Pomocy dla osób starszych, którego celem jest podtrzymywanie u tych osób, często samotnych, poczucia własnej wartości i zapobieganie wykluczeniu społecznemu, w szczególności przez integrację społeczną umożliwiającą pozostawanie w społeczności lokalnej i kształtowanie właściwych postaw zrozumienia, tolerancji i życzliwości. Uczestnicy Dziennego Domu Pomocy rozwijają swoje zainteresowania oraz indywidualne uzdolnienia. Uczestniczą w różnych formach terapii zajęciowej i rehabilitacji ruchowej. Dom funkcjonuje przez cały rok we wszystkie dni robocze w godzinach pracy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Grodzisku Dolnym.

WNIOSKI: W najbliższych latach oczekiwany jest dalszy rozwój zarówno Środowiskowego Domu Samopomocy jak i Dziennego Domu Pomocy z uwagi na ciągle zwiększające się potrzeby społeczne w zakresie obejmowania opieką osób starszych i niepełnosprawnych. W obszarze tym gmina dostrzega możliwości rozwoju, co przełoży się na wzrost oferty realizowanych usług jak i aktywizację zawodową lokalnej społeczności. Działanie takie jest pożądane i wpisuje się w cele Strategii Rozwiazywania Problemów Społecznych.

3.11 Główne wnioski i prognoza zmian w zakresie objętym Strategią

W świetle przeprowadzonej diagnozy sytuacji społecznej Gmina Grodzisko Dolne przedstawia się jako gmina z potencjałem rozwojowym. Położenie, historia oraz walory przyrodnicze mogą stwarzać dobre warunki do życia i rozwoju. W najbliższych latach przed Gminą Grodzisko Dolne będą pojawiać się wyzwania, a zmierzenie się z nimi będzie wymagało uwzględnienia, wynikającego z diagnozy, strategicznych uwarunkowań rozwoju społecznego i prognozy zmian w zakresie objętym Strategią. Gminę Grodzisko Dolne zamieszkuje wdł. stanu na dzień 31.12.2021r. 8 011 mieszkańców. Obszar gminy zajmuje 13,4% powierzchni powiatu. Oznacza to, że jest to obszar o niższym poziomie gęstości zaludnienia od średniej wojewódzkiej i jest to niestety czynnik utrudniający realizację polityki przestrzennej i inwestycji infrastrukturalnych. Jak wynika z wizji Strategii, Gmina Grodzisko Dolne wykazuje cechy starzenia się – nastąpi wzrost liczby osób starszych przy spadku liczby dzieci oraz młodzieży. Równomiernie ze starzeniem się społeczeństwa wzrośnie liczba osób niepełnosprawnych. Istnieje więc potrzeba rozwoju form wsparcia dla osób w wieku senioralnym, osób niepełnosprawnych, a także przewlekle chorych. Jednocześnie gminny system opieki zdrowotnej powinien zostać wzbogacony o opiekę specjalistyczną oraz programy profilaktyczne, gdyż w gminie brak jest całodobowych domów pomocy dla osób starszych. Zjawisku spadku urodzeń towarzyszy mniejsza liczba zawieranych małżeństw na

terenie gminy. Liczba wynosi ok. 80, co potwierdza tendencję niskiej dzietności wyrażonej we wskaźniku 1-2 dziecka przypadającego na małżeństwo. Problemem w ujemnej tendencji w przyroście naturalnym jest również wysoki stopień emigracji z terenu gminy. Główną przyczyną tego stanu jest migracja ludności z terenów wiejskich w celu poszukiwania pracy bądź chęci zdobycia wyższego wykształcenia. Z analiz oraz danych demograficznych wynika, że w perspektywie 20-30 lat liczba mieszkańców gminy będzie malała. Zmiana spowoduje więc pojawienie się nowych i dodatkowych potrzeb w zakresie pomocy społecznej. Aby jednak przeciwdziałać migracji ważne jest rozwinięcie oferowanych usług z zakresu sportu, rekreacji, kultury oraz wsparcie w rozwoju przedsiębiorczości. Działania te będą skutecznie aktywizować mieszkańców gminy i zapobiegać jej wyludnianiu. Do tego istotna będzie promocja gminy w szerokim ujęciu, zarówno pod kątem turystyczno-rekreacyjnym, jak i inwestycyjnym.

W perspektywie najbliższych lat na terenie gminy należy podnieść jakość usług zdrowotnych, społecznych, edukacyjnych oraz kulturalno-rekreacyjnych. Z badań na podstawie GUS wynika, że jednym z głównych problemów społecznych gminy jest ograniczony dostęp do pracy. Problem bezrobocia dotyczy w największym stopniu osób młodych do 34 roku życia. Gmina Grodzisko Dolne jest gminą typową rolniczą i rynek pracy jest zorientowany wokół usług okołorolniczych i zaspokajania potrzeb osób zatrudnionych w rolnictwie. Dlatego ważne jest, aby tworzyć nowe miejsca pracy. Szansą na rozwój lokalnego rynku pracy są również zmiany na poziomie makroekonomicznym, czyli rozwój stref ekonomicznych w regionie i włączenie lokalnych obszarów inwestycyjnych do tych stref.

Jeśli chodzi o przemoc domową oraz profilaktykę uzależnień ważne jest utrzymanie oraz rozwój zaufania społecznego, a także tożsamości wspólnoty. Dobrym znakiem jest to, że po głębnej analizie wynika, iż poziom zagrożenia w rodzinie w najbliższych latach nie będzie wzrastał. Natomiast istnieje prawdopodobieństwo wzrostu ryzyka uzależnień. Dlatego istotna jest aktywność w diagnozowaniu oraz rozwiązywaniu problemów rodzinnych w gminie. Rozwiązywanie Problemów Społecznych stanowi długotrwały oraz wieloaspektowy proces. Aby rozwiązywanie problemów stało się efektywne ważne jest uwzględnienie kierunków gospodarczych nastawionych przede wszystkim na wzrost miejsc pracy, gdyż jest to największym problemem w gminie oraz większy dostęp do ośrodków zdrowia i pomocy osobom starszych, a także atrakcyjność turystyczna. Jeśli spełni się określone warunki, wtedy można powiedzieć, że wizja rozwoju Gminy zostanie zrealizowana.

4. Analiza SWOT

Na podstawie analizy danych zastanych w powiązaniu z konsultacjami z przedstawicielami gminy sformułowana została poniższa tabela stanowiąca podsumowanie kwestii uznanych za istotne w dziewięciu kluczowych obszarach strategii:

1) Demografia
2) Ochrona zdrowia
3) Oświata
4) Kultura
5) Sport i rekreacja
6) Bezpieczeństwo
7) Organizacje społeczne
8) Rynek pracy
9) Pomoc społeczna

Tab. 14 – Analiza SWOT Gminy Grodzisko Dolne

	MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Demografia	-Duża liczba osób w wieku produkcyjnym,	-Ujemny przyrost naturalny, - Niska dzietność wśród mieszkańców gminy,
Ochrona zdrowia	-Realizacja programów profilaktyczno-edukacyjnych, -Prawidłowo funkcjonujące przychodnie lekarza rodzinnego, -Współpraca międzysektorowa w zakresie profilaktyki zdrowia,	-Duża odległość placówek zdrowotnych dla znacznej części mieszkańców, -Brak opieki specjalistycznej,
Oświata	-Duża liczba szkół podstawowych, w tym prowadzonych przez stowarzyszenia, -Duża liczba przedszkoli i oddziałów przedszkolnych, -Wzrost liczby przedszkolaków, -Dobry stan placówek szkolnych i infrastruktury edukacyjnej -Gminny Program Stypendialny, -Realizacja projektów dot. wspierania umiejętności młodzieży, -Rozwój robotyki szkolnej, dobrze wyposażone pracownie techniki i robotyki, -Wysoka jakość kształcenia,	-Wysokie nakłady na oświatę, -Uzależnienie od dotacji i subwencji, -Niedostateczna promocja lekcji robotyki w skali powiatu i województwa, -Brak żłobków,
Kultura	-Duża ilość imprez kulturalnych, -Wysoka frekwencja uczestników wydarzeń kulturalnych, -Duża ilość zespołów artystycznych i kół (w tym klubów seniora) -Aktywna działalność GOK,	-Brak atrakcyjnej i zróżnicowanej oferty kulturalnej dla młodzieży, - Brak strategii promocji gminy w dziedzinie kultury, dziedzictwa lokalnego i przyrodniczego, -Brak instytucjonalnej współpracy z

	-Aktywne pozyskiwanie środków zewnętrznych na infrastrukturę i działalność kulturalną, -Bogata oferta biblioteki gminnej, -Wysoki poziom czytelnictwa, - Istnienie obiektów i placówek kulturalnych oraz stowarzyszeń stymulujących rozwój kultury, - Obecność obiektów zabytkowych i dziedzictwa kulturowego na terenie gminy, -Istnienie tradycji regionalnych i lokalnych wyrobów i produktów spożywczych, -Wielowiekowa historia Ziemi Grodziskiej,	innymi samorządami w dziedzinie wspólnego promowania lokalnych walorów przyrodniczo-kulturowych, -Mała liczba zarejestrowanych i wypromowanych lokalnych wyrobów i produktów spożywczych,
Sport i rekreacja	-Duża ilość organizacji i stowarzyszeń sportowo-rekreacyjnych, -Duża ilość członków organizacji i stowarzyszeń sportowo-rekreacyjnych, -Rozbudowana i dostępna infrastruktura sportowa (stadiony, boiska i place), -Szlaki rowerowe, -Naturalne miejsca rekreacyjne (Zmysłowski Obszar Krajobrazu Chronionego, Zalew „Czyste”), -Liczne imprezy sportowe (w tym o zasięgu powiatowym i wojewódzkim), -Bardzo dobra współpraca gminy z organizacjami w zakresie pozyskiwania środków finansowych,	-Niedostateczne wykorzystanie potencjału Zmysłowskiego Obszaru Krajobrazu Chronionego i Zalewu „Czyste”, -Brak oferty sportowo-rekreacyjnej dla osób starszych, -Niedostateczna organizacja rekreacji rowerowej i pieszej (brak wydarzeń promujących i upowszechniających turystykę rowerową i pieszą), - Brak odpowiedniej infrastruktury towarzyszącej, służącej rozwojowi rekreacji rowerowej i pieszej (brak: pól namiotowych, biwakowych, kempingowych, stacji wypożyczania rowerów i sprzętu sportowego, otwartego całorocznie punktu informacji turystycznej), - Niedoinwestowanie i niedostosowanie obiektów i miejsc rekreacyjnych do potrzeb osób niepełnosprawnych,
Bezpieczeństwo	-Funkcjonowanie posterunku policji na terenie gminy, -Duża ilość i dobra sieć ochotniczych straży pożarnych, w tym część włączona do Krajowego Systemu, - Ciągła modernizacja infrastruktury i sprzętu pożarniczego, -Niski poziom ciężkich przestępstw, -Wysokie zaufanie społeczne do służb, -Mała społeczność,	-Niewystarczające środki budżetowe na realizację zadań, -Brak dostatecznej świadomości mieszkańców w zakresie bezpieczeństwa oraz zasad poruszania się poruszania się po drogach, -Brak dostatecznej świadomości praw i obowiązków obywatelskich związanych z ochroną życia, zdrowia i mienia, -Duży stopień wykroczeń i kolizji drogowych, -Duża ilość nietrzeźwych kierowców,

Organizacje społeczne	-Duża ilość organizacji pozarządowych -Duża aktywność organizacji w obszarze pomocy społecznej (ORW), oświaty (szkoły), kultury i sportu, -Udział gminy w Lokalnej Grupie Działania -Dostępność pomieszczeń i miejsc wykorzystywanych na cele aktywizacji społecznej (świetlice, kluby seniora, remizy, gminne obiekty użyteczności publicznej), -Działające w gminie kluby seniorów i koła gospodyń wiejskich, -Standardy współdziałania administracji z organizacjami pozarządowymi w oparciu o roczne plany współpracy, -Realizacja projektów infrastrukturalnych, kulturowych i społecznych we współpracy z organizacjami pozarządowymi, -Aktywna współpraca z parafiami, -Aktywność organizacji pozarządowych w sferze oświatowej (4 szkoły podstawowe wraz z oddziałami przedszkolnymi prowadzone przez lokalne stowarzyszenia), -Aktywność organizacji pozarządowych w sferze wsparcia społecznego (ORW), -Istnienie gminnego programu rozwiązywania problemów społecznych,	-Mała różnorodność działań sektora organizacji „non profit”, -Niska działalności organizacji w zakresie ponadgminnym, w tym międzynarodowym, - Mała aktywność i zaangażowanie stowarzyszeń w partnerstwo publiczno-prywatne, -Brak instytucji lub ośrodka wsparcia dla organizacji pozarządowych (rolę te pełnią często pracownicy urzędu gminy), -Zwiększające się obowiązki w zakresie pomocy społecznej bez przeznaczania na nie odpowiednich nakładów finansowych, -Brak działających na terenie gminy przedsiębiorstw społecznych,
Rynek pracy	-Relatywnie mniejsza stopa bezrobocia rejestrowanego w porównaniu z powiatem i województwem, -Obecność w powiecie średniej wielkości zakładów produkcyjnych i z branży spożywczej, -Wysoki wskaźnik jednoosobowych działalności gospodarczych,	-Duży wskaźnik bezrobocia w regionie (powiat), -Liczna grupa osób długotrwale bezrobotnych, -Wysokie bezrobocie wśród ludzi młodych, -Niski wskaźnik liczby podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na tysiąc mieszkańców, -Dominacja „nierentownych” gospodarstw rolnych (ponad 90% do 5 ha), -Problem „ukrytego bezrobocia”, -Brak instytucji otoczenia biznesu wspierających lokalnych przedsiębiorców, -Wielu mieszkańców utrzymujących się z niezarobkowych źródeł

		utrzymania, -Niska chłonność lokalnego rynku pracy, -Niestabilność sektora rolniczego, -Brak ofert pracy na terenie gminy, -Mała liczba ofert pracy w powiecie
Pomoc społeczna	-Wykwalifikowana kadra GOPS i ŚDS, - Nowy budynek GOPS dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych wyposażony w: podjazd dla os. niepełnosprawnych, windę, bezpośrednie połączenie komunikacyjne z urzędem gminy, - funkcjonowanie Dziennego Domu Pomocy w Grodzisku Dolnym przy GOPS-ie, - Brak barier architektonicznych, -Rozbudowana baza ośrodków pomocy dla osób niepełnosprawnych: ŚDS, ORW, -Minimalny problem bezdomności i sieroctwa, -Szeroki wachlarz świadczeń finansowych i pozafinansowych, -Realizacja projektów dot. integracji społecznej i zawodowej przez GOPS, -Realizacja zadań pomocy społecznej przez organizacje pozarządowe: ŚDS, ORW, -Dobre wsparcie rodzin w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych, -Funkcjonowanie Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego dla Osób z Problemem Alkoholowym i Ich Rodzin oraz Przemocy w Rodzinie, -Spadek liczby rodzin z procedurą Niebieskiej Karty, -Niższy niż w populacji odsetek osób uzależnionych od alkoholu, -Bardzo dobra współpraca z samorządem gminnym w zakresie pomocy społecznej, -Odpowiednie zapewnienie kadrze GOPS szkoleń podnoszących kompetencje zawodowe, -Realizacja rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” w zakresie dożywiania dzieci w szkołach i osób starszych, - Zatrudnianie Asystenta Rodziny,	-Wysoka ilość korzystających z pomocy społecznej ze względu na ubóstwo i bezrobocie, -Długi okres pozostawania rodzin pod opieką GOPS, -Wysokie nakłady na opiekę społeczną, -Możliwy brak pogłębionej diagnozy społecznej w kwestii uzależnienia i przemocy domowej, -Brak Zakładu Aktywności Zawodowej, -Brak całodobowego domu opieki nad osobami starszymi, -Brak poradni specjalistycznych na terenie gminy, -Brak mieszkań socjalnych, - Niewystarczające środki finansowe na szerszą skalę działań na rzecz rodzin.

	SZANSE	ZAGROŻENIA
Demografia	-Imigracja osób z terenów miejskich i wielkomiejskich (głównie w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym), -Rozwój ośrodków wsparcia i usług specjalistycznych dla osób starszych,	-Mała dzietność w rodzinach, -Rosnąca emigracja z terenu gminy, głównie młodzieży i osób w wieku produkcyjnym do miast, -Spadek liczby ludności i rosnąca liczba osób starszych/niepełnosprawnych wymagających opieki, -Problemy z integracją społeczną i kulturową osób napływających do gminy z zamiarem osiedlenia się, -Spadająca liczba uczniów w szkołach,
Ochrona zdrowia	-Realizację programów dotyczących promocji, profilaktyki i ochrony zdrowia, -Rozwój oferty usług medycznych i wspomagających, świadczonych przez placówki opieki zdrowotnej i inne podmioty na terenie gminy, -Powstanie nowych placówek opieki zdrowotnej,	-Rosnące potrzeby mieszkańców w zakresie korzystania z usług medycznych przy jednoczesnym braku specjalistów, -Niedostateczny rozwój oferty usług medycznych w stosunku do zapotrzebowania na usługi medyczne, -Brak wsparcia finansowego z budżetu państwa przy realizacji programów z zakresu promocji, profilaktyki i ochrony zdrowia,
Oświata	-Specjalizacja edukacyjna w zakresie robotyki (Centrum Robotyki Szkolnej), -Rozwój internetu szerokopasmowego, -Atrakcyjna oferta edukacyjna dla uczniów z terenu innych gmin, -Dalszy rozwój infrastruktury szkolnej i przedszkolnej, -Pozyskanie zewnętrznego finansowania na rozwój infrastruktury i oferty edukacyjnej, -Współpraca stypendialna z sektorem biznesu, - Wybitne osiągnięcia uczniów w dziedzinie robotyki, - Duży odsetek ludzi młodych w ogólnej liczbie ludności, -Dobry stan placówek szkolnych i infrastruktury edukacyjnej, -Budowa żłobków i miejsc wczesnej opieki nad dziećmi,	-Malejąca liczba uczniów, -Niewystarczające wysokości dotacji i subwencji z budżetu państwa na działalność oświatową, -Odpływ kadry nauczycielskiej i uczniów do innych placówek oświatowych poza teren gminy, -Coraz wyższe nakłady na edukację przy zmniejszającej się subwencji oświatowej, -Niewystarczający poziom dofinansowania ze źródeł zewnętrznych dla inwestycji gminnych oraz na utrzymanie istniejących obiektów oświatowych,

Kultura	-Wykorzystanie środków unijnych na remonty dotychczasowej i budowę nowej infrastruktury obiektów i miejsc służących działalności kulturalnej, -Promocja w skali województwa i kraju Parady Straży Wielkanocnych „Turki”, -Informatyzacja, digitalizacja i rozwój oferty Gminnej Biblioteki Publicznej oraz Ośrodka Kultury w Grodzisku Dolnym, -Promocja produktów regionalnych jako szansa na promocję gminy, -Promowanie lokalnego dziedzictwa w ramach współpracy lokalnej i regionalnej z podmiotami publicznymi i organizacjami, w tym LGD oraz Euroregionem Karpaty, -Odwołanie do tradycji wielokulturowości regionu,	-Niewystarczające środki finansowe na inwestycje i działalność kulturalną, -Uboga oferta imprez i wydarzeń kulturalnych, -Zmniejszenie poziomu czytelnictwa, -Brak porozumienia z innymi samorządami w dziedzinie wspólnej promocji lokalnej i regionu, -Dewastacja i niszczenie obiektów o wartości historycznej,
Sport i rekreacja	-Rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (hale sportowe, siłownie wewnętrzne, fitness kluby), -Rozwój oferty sportowo-rekreacyjnej plenerowej (rajdy rowerowe, maratony, biegi, chód kondycyjny), -Rozbudowa Zalewu „Czyste” i stworzenie miejsca wypoczynku z pełną infrastrukturą towarzyszącą dla turystów, -Promocja zdrowego trybu życia, -Sukcesy gminnych klubów i organizacji sportowych w skali kraju i województwa, -Pozyskiwanie sponsorów i dotacji zewnętrznych na działalność sportową,	-Coraz mniejsza liczba członków klubów sportowych i rekreacyjnych, -Degradacja naturalnych obszarów przyrodniczych wykorzystywanych na cele rekreacyjne, -Stopniowe niszczenie istniejącej infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, -Zanieczyszczenie Zalewu „Czyste”, -Niekorzystanie z istniejących obiektów sportowych przez młodzież i grupy sportowe, -Brak odpowiedniej i wykwalifikowanej kadry szkoleniowej, opiekunów i animatorów na obiektach sportowych,
Bezpieczeństwo	-Pozyskanie środków finansowych na wsparcie jednostek pożarniczych -Rozwój i realizacja programów przeciwdziałania uzależnieniom, -Programy edukacyjne z zakresu obrony cywilnej, -Realizacja inwestycji drogowych, -Rozwój poradnictwa prawnego i specjalistycznego,	-Wzrost ilości interwencji domowych, -Wzrost wypadków i kolizji drogowych, -Ograniczenie patroli policyjnych, -Nieefektywność procedury „Niebieskiej karty”, -Rozwój przestępczości związany z problemami społecznymi (np. uzależnienia),

Organizacje społeczne	-Zaangażowanie w realizację projektów unijnych i krajowych przez organizacje pozarządowe, -Tworzenie partnerstw publiczno-prywatnych przy realizacji projektów i zadań publicznych, -Współpraca z przedsiębiorcami, -Współfinansowanie przez gminę projektów realizowanych przez organizację w ramach tzw. „wkładu własnego”, -Rozwój kontraktowania usług społecznych, -Perspektywa finansowania przedsięwzięć z zakresu wsparcia społecznego z funduszy unijnych,	-Brak stabilności finansowej organizacji, -Marginalizacja działalności stowarzyszeń na terenie gminy, -Niska aktywność obywatelska, -Brak finansowania lub niedostateczne finansowanie działalności organizacji ze źródeł zewnętrznych,
Rynek pracy	-Rozwój specjalistycznych gospodarstw rolnych, -Scalanie gruntów szansą na rozwój rolnictwa, -Możliwość sprzedaży wyrobów przetwórstwa rolniczego przez małe gospodarstwa bez konieczności rejestrowania działalności gospodarczej, -Pozytywne oddziaływanie terenów „Doliny lotniczej” i specjalnych stref ekonomicznych pod warunkiem ich rozwoju w sferze społecznej i ekonomicznej (jako miejsca pracy dla wielu mieszkańców gminy), -Obecność Specjalnej Strefy Ekonomicznej oraz Parku Przemysłowego w Leżajsku, -Uruchomienie fabryki wagonów w Gniewczynie, -Szansa na rozwój branży magazynowej i przeładunkowej z racji bliskości autostrady A4, oraz linii kolejowej relacji Przeworsk-Stalowa Wola Rozwadów, -Wspólne działania wraz innym samorządami w zakresie rozwoju lokalnego rynku pracy, -Osiedlanie się ludności napływowej -Dywersyfikacja źródeł dochodów mieszkańców, -Aktywność organizacji pozarządowych w zakresie realizacji projektów dot. aktywizacji zawodowej, -Tworzenie spółdzielni socjalnych, -Wzrost lokalnych wykonawców w realizacji projektów europejskich,	-Zwiększająca się emigracja zarobkowa, -Rozluźnianie więzi rodzinnych (problem tzw. „eurosierot”), -Klęski przyrodnicze znacząco obniżające dochód w sektorze rolniczym, -Ryzyko upadku lub likwidacji działających w regionie przedsiębiorstw, -Rezygnacja z prowadzenia jednoosobowych działalności gospodarczych przez osoby fizyczne, -Dalsza deindustrializacja regionu, - Zwiększanie grupy długotrwale bezrobotnych, -Wzrost bezrobocia wśród ludzi młodych, wkraczających na rynek pracy, -Brak rozwoju spółdzielczości i inicjatyw społeczno-gospodarczych przez mieszkańców,

	-Powstanie spółdzielni rolniczej szansą na rozwój rolnictwa lokalnego, -Udział w grupach producentów rolnych i tworzenie takich grup w celu ochrony interesów rolników,	
Pomoc społeczna	-Rozbudowa infrastruktury instytucji pomocy społecznej ze środków zewnętrznych, -Realizacja projektów z zakresu integracji społecznej i zawodowej, -Możliwość korzystania z programów wsparcia dla seniorów, -Powstanie Zakładu Aktywności Zawodowej, -Rozbudowa ŚDS i ORW, -Gmina jako lider w pomocy społecznej dla osób niepełnosprawnych i osób starszych, -Dofinansowanie działalności ze środków krajowych (np. PFRON), -Rozwój aktywnych i środowiskowych form wsparcia dla osób potrzebujących (poradnictwo, asystentura), -Realizacja programów edukacyjno-informacyjnych skierowanych do młodzieży i kobiet wyrównujących szanse na rynku pracy, - Wzrost świadomości i umiejętności korzystania przez rodziny z różnych form wsparcia, -Funkcjonowanie Dziennego Domu Pomocy, -Funkcjonowanie Środowiskowego Domu Samopomocy w Laszczynach, -Funkcjonowanie Zespołów Interdyscyplinarnych,	-Rosnąca liczba osób niepełnosprawnych, -Rosnąca liczba osób starszych pozostających bez opieki, -Wzrost uzależnień wśród dzieci i młodzieży, -Wzrost wydatków na pomoc społeczną, w tym na utrzymanie mieszkańców gminy w pozagminnych ośrodkach pomocowych (np. DPS-y), -Wzrost kosztów utrzymania rodziny, -Zagrażające i aspołeczne formy spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież, -Trwałe uzależnienie rodzin od systemu pomocy społecznej,

5. Wizja i prognoza zmian

Wizja stanowi pozytywny i pożądany obraz funkcjonowania mieszkańców gminy jako indywidualnych osób, członków rodzin oraz lokalnej społeczności w określonej przyszłości. Wizja Strategii w Gminie Grodzisko Dolne opiera się na prognozie zmian społecznych w latach 2021 – 2030 oraz wynikach diagnozy i analizy danych Gminy Grodzisko Dolne.

Gmina Grodzisko Dolne posiada warunki i zasoby do zapewnienia wysokiej jakości życia wszystkim jej mieszkańcom, bez względu na wiek, płeć czy sytuację społeczno-zawodową. Lokalna gospodarka charakteryzuje się potencjałem rozwojowym, różnorodnością branż, a także odpowiedzialnością wobec społeczeństwa i środowiska. Dzięki temu rynek pracy może zapewnić miejsca pracy, w tym dla osób mających ogólnie mniejsze szanse na zatrudnienie (np. osób z niepełnosprawnościami, chorujących psychicznie). Gmina posiada szeroko rozbudowaną infrastrukturę opieki i aktywizacji osób niepełnosprawnych i osób starszych, a także rozwinięty lokalny rynek rolno-spożywczy.

Mieszkańcy są w dobrej kondycji fizycznej i psychicznej, dbają o swoje zdrowie oraz prowadzą aktywny tryb życia. Są przedsiębiorczy, dążą do rozwoju i samorealizacji, nabywają nowe kompetencje i kwalifikacje. Potrafią sobie radzić w różnych sytuacjach i mają możliwość korzystania ze wsparcia specjalistów. Dzięki dostępności różnorodnych, komplementarnych usług społecznych możliwa jest szybka i skuteczna pomoc dla osób potrzebujących.

Rodziny prawidłowo wypełniają funkcje, w tym opiekuńczo-wychowawcze, są zaradne i aktywne, funkcjonują w dobrych warunkach socjalno-bytowych, dbają o wszechstronny rozwój swoich dzieci, świadomie kształtują relacje wewnętrzne oraz kontakty z otoczeniem. Potrafią zapobiegać sytuacjom problemowym, a także mają wsparcie w przypadku ich wystąpienia.

Osoby starsze oraz osoby z niepełnosprawnością są aktywne, korzystają z różnych możliwości w sferze zawodowej, społecznej i edukacyjnej. Czują się potrzebne rodzinie i społeczeństwu, wykazują inicjatywę, realizują swoje pasje. Starość nie oznacza bierności, nie jest odczuwana negatywnie, stanowi czas nowych możliwości. Osoby, którym stan zdrowia nie pozwala na podejmowanie aktywności (w tym osoby przewlekle chorujące) żyją w godnych warunkach i mają zapewnioną odpowiednią opiekę.

Społeczność gminy stanowi świadomą i zintegrowaną wspólnotę, rozwijającą się, otwartą, solidarną, wykorzystującą swoje zdolności na rzecz dobra wspólnego oraz dbającą o otoczenie, w tym środowisko. Charakteryzuje ją wysokie poczucie bezpieczeństwa oraz niski stopień dysfunkcji takich jak przemoc w rodzinie, uzależnienia czy przestępczość. W gminie prężnie działa sektor organizacji pozarządowych, która wspiera pozytywne przejawy oddolnej aktywności mieszkańców.

Wysoka dostępność usług społecznych oferowanych przez gminę i jej jednostki oraz podmioty niepubliczne, w tym sektor pozarządowy i ekonomii społecznej powoduje, iż każdy mieszkaniec może brać udział w różnorodnych aktywnościach i zajęciach np. edukacyjnych, kulturalnych czy sportowo-rekreacyjnych. Zapewnia to sytuacje, w której mieszkańcy gminy nie migrują do innych miejscowości lub za granicę, lecz swoje długoterminowe plany życiowe wiążą z pozostaniem w Gminie Grodzisko Dolne.

W latach 2021 – 2030 sytuacja demograficzna gminy może ulec znacznym zmianom – nastąpi wzrost liczby osób starszych, przy spadku liczby dzieci i młodzieży. Równomiernie z starzeniem się społeczeństwa wzrasta liczba osób niepełnosprawnych. W związku z tym istnieje potrzeba rozwoju form wsparcia dla osób w wieku senioralnym, osób niepełnosprawnych i przewlekle chorych. Wsparcie to powinno być głównie w formie Środowiskowego Domu Samopomocy, Ośrodka Rehabilitacyjno-Wychowawczego, Zakładu Aktywności Zawodowej, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych oraz szeroko pojętej aktywności społecznej polegającej na rozwoju spółdzielczości. Jednocześnie gminny system opieki zdrowotnej powinien zostać wzbogacony o opiekę specjalistyczną oraz programy profilaktyczne.

Zmniejszająca się liczba uczniów skutkować będzie ograniczeniem liczby klas i szkół. Obniży to znacznie dostęp do oświaty. Bardzo ważnym aspektem jest dostosowywanie programów nauczania i jakości kształcenia do wyzwań, jakie niesie za sobą współczesny świat. Istotne jest zatem wprowadzanie rozwiązań, które przyciągać będą dzieci i młodzież z sąsiednich gmin.

Aby przeciwdziałać migracji mieszkańców gminy do aglomeracji miejskich należy podejmować działania na rzecz tworzenia nowych miejsc pracy w oparciu o rozwój ośrodków wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych oraz rozwinąć oferowane usługi w zakresie kultury, sportu i rekreacji. Będą one zaspokajały potrzeby mieszkańców i jednocześnie przyciągały ludzi z sąsiednich JST. Ważnym aspektem w tym zakresie jest odpowiednia promocja powyższych wydarzeń, tak aby informacje o ich organizowaniu dotarły do jak największej liczby osób. Jednocześnie promowane powinny być walory naturalne gminy oraz te tworzone w oparciu o zasoby środowiskowe, takie jak zalew, czy szlaki: rowerowy, Nordic Walking.

Istotnym czynnikiem wpływającym na napływ ludności miejskiej jest podniesienie jakości usług społecznych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych. Grodzisko Dolne jest oddalone o ok. 45 km od Rzeszowa – stolicy województwa, o ok. 35 km od portu lotniczego Jasionka i Parku Naukowo-Technologicznego oraz o ok. 15 km od autostrady A4. Szansą na zmianę lokalnego rynku pracy jest m.in. dywersyfikacja źródeł dochodów mieszkańców i napływ do gminy zarówno kapitału osobowego jak i kapitału finansowego. Szansą na rozwój rynku pracy są również zmiany na poziomie makro – tj. rozwój doliny lotniczej i stref ekonomicznych.

Aby właściwie dostosować politykę społeczną do zachodzących zmian niezwykle ważna jest ścisła współpraca z organizacjami pozarządowymi i aktywność obywatelska.

Istotnym czynnikiem ograniczania zagrożeń dla bezpieczeństwa i rodziny – takich jak przemoc domowa czy uzależnienia od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych - jest utrzymanie i rozwój zaufania społecznego oraz tożsamości wspólnoty. Po analizie powyższych zagrożeń stwierdzić można, że poziom zagrożenia w rodzinie nie będzie w najbliższych latach wzrastał. Wysokie jest jednak prawdopodobieństwo wzrostu ryzyka uzależnień. W związku z powyższym gmina powinna wykazać aktywność w diagnozowaniu i rozwiązywaniu problemów rodzinnych. Pomocny w tym będzie wzrost świadomości społecznej dot. problematyki przemocy i nałogów.

System opieki nad dzieckiem pozbawionym właściwej opieki rodziców winien dalej rozwijać się zgodnie z potrzebami społecznymi, czyli m.in. proponować działania profilaktyczne i osłonowe dla rodzin niewydolnych wychowawczo, tak by jak najdłużej utrzymać dziecko w środowisku rodzinnym.

Realizacja celów określonych w strategii powinna być jak najbardziej przejrzysta i realizowana w kooperacji ze wszystkimi zainteresowanymi instytucjami i odbiorcami.

6. Cele i działania

W oparciu o przeprowadzoną diagnozę i prognozę zmian, określono 4 cele strategiczne dotyczące zapobiegania i rozwiązywania problemów społecznych na terenie Gminy Grodzisko Dolne:

CEL 1 – Rozwój form wsparcia dla osób starszych, niepełnosprawnych i przewlekle chorych.
CEL 2 – Wsparcie edukacji, kultury, sportu i rekreacji.
CEL 3 – Bezpieczeństwo i wsparcie rodziny.
CEL 4 – Rozwój aktywności społecznej i zawodowej.

W ramach poniższej tabeli, do każdego celu strategicznego przyporządkowano cele operacyjne, kierunki działań, instytucje zaangażowane, okres realizacji i wskaźniki realizacji celu.

Tab. 15 - Cele strategiczne i operacyjne w zakresie Strategii Rozwiązywania Problemów

CEL 1 – Rozwój form wsparcia dla osób starszych, niepełnosprawnych i przewlekle chorych				
Cel operacyjny	Kierunki działań	Instytucje zaangażowane	Okres realizacji	Wskaźniki
Zwiększenie dostępności usług społecznych dla osób starszych i niepełnosprawnych	Wsparcie Środowiskowego Domu Samopomocy i Ośrodka Rewalidacyjno-Wychowawczego	GOPS, ŚDS, UG	2021 - 2030	• liczba miejsc, • liczba uczestników, w tym spoza gminy, • liczba kadry specjalistycznej,
	Wsparcie klubów seniora	UG, GOPS, NGO's	2021 - 2030	• liczba miejsc, • liczba uczestników, w tym spoza gminy, • liczba kadry specjalistycznej,
	Likwidacja barier architektonicznych	UG, GOPS, NGO's	2021 - 2030	• liczba przeprowadzonych prac remontowo – budowlanych, • liczba instytucji, które usunęły bariery,
Rehabilitacja, aktywizacja i integracja społeczno - zawodowa osób starszych i niepełnosprawnych	Wsparcie Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	UG, GOPS, NGO's	2021 - 2030	• liczba zajęć rehabilitacyjnych na terenie gminy, • liczba uczestników zajęć rehabilitacyjnych, • liczba kadry rehabilitacyjnej,
	Wsparcie Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego	UG, GOPS, NGO's	2021 - 2030	• liczba zajęć rehabilitacyjnych na terenie gminy, • liczba uczestników zajęć rehabilitacyjnych , • liczba kadry rehabilitacyjnej,
	Rozwój zajęć rehabilitacyjnych	UG, GOPS, ŚDS, ZOZ-y	2021 - 2030	• liczba zajęć rehabilitacyjnych na terenie gminy • liczba uczestników zajęć rehabilitacyjnych • liczba kadry rehabilitacyjnej

CEL 2 – Rozwój edukacji, kultury, sportu i rekreacji				
Cel operacyjny	Kierunki działań	Instytucje zaangażowane	Okres realizacji	Wskaźniki
Wzrost jakości Kształcenia	Dostosowanie programów nauczania i jakości kształcenia do wyzwań jakie niesie za sobą współczesny świat	UG, szkoły, NGO's	2021 - 2030	• liczba nauczycieli korzystających z dodatkowych kursów i szkoleń, • wyniki egzaminów przedmiotowych, • liczba nauczycieli mianowanych i dyplomowanych,
	Wprowadzenie rozwiązań przyciągających dzieci z sąsiednich gmin do szkół realizujących kształcenie na terenie gminy	UG, szkoły, NGO's	2021 - 2030	• liczba miejsc w szkołach, • liczba zajęć pozalekcyjnych, • liczba kadry nauczycielskiej, • liczba i rodzaj zajęć rozwijających umiejętności i zainteresowania uczniów, wykraczających poza zakres podstawy programowej,
	Tworzenie i utrzymanie żłobków i przedszkoli	UG, szkoły, NGO's	2021 - 2030	• liczba miejsc w żłobkach i przedszkolach, • liczba nauczycieli,
	Podniesienie kompetencji kadry nauczycielskiej	UG, szkoły, NGO's	2021 - 2030	• liczba nauczycieli korzystających z dodatkowych kursów i szkoleń, • wyniki egzaminów przedmiotowych, • liczba nauczycieli mianowanych i dyplomowanych,
	Promocja i rozwój robotyki szkolnej	UG, szkoły, NGO's	2021 - 2030	• liczba uczestników zajęć z robotyki szkolnej, w tym spoza gminy, • liczba godzin zajęć z robotyki

				szkolnej, • liczba nauczycieli posiadających uprawnienia i wiedzę do realizacji zajęć,
	Rozwój Internetu szerokopasmowego	UG, szkoły, NGO's	2021 - 2030	• liczba domów z dostępem do Internetu szerokopasmowego
	Rozwój poradnictwa zawodowego	UG, szkoły, NGO's	2021 - 2030	• liczba udzielonych porad, • liczba uczniów objętych poradnictwem, • liczba kadry specjalistycznej, • liczba placówek realizujących poradnictwo,
	Rozwój warsztatów tematycznych (muzycznych, tanecznych, teatralnych, plastycznych itp.)	GOK, szkoły, NGO's	2021 - 2030	• liczba warsztatów, • liczba uczestników warsztatów, • liczba kadry prowadzącej warsztaty,
	Rozwój i poprawa infrastruktury szkolnej i przedszkolnej	UG, szkoły, NGO's	2021 - 2030	• liczba i rodzaj zakupionego wyposażenia, • liczba wyremontowanych/zmodernizowanych obiektów, • liczba nowopowstałych obiektów,
	Współpraca stypendialna z sektorem biznesu	UG, szkoły, NGO's	2021 - 2030	• liczba osób objętych współpracą stypendialną,
Tworzenie zróżnicowanej oferty kulturalnej	Promocja wydarzeń kulturalnych, tak aby informacje o nich dotarły do jak największej liczby osób	GOK, UG, NGO's, LGD	2021 - 2030	• liczba uczestników imprez kulturalnych, w tym spoza gminy, • liczba imprez kulturalnych o charakterze ponadgminnym,

				• liczba artykułów w prasie pozagminnej o imprezach kulturalnych w gminie,
	Organizacja wyjazdów do teatrów, kina, galerii, muzeów	GOK, UG, NGO's, LGD	2021-2030	• liczba wyjazdów, • liczba uczestników, w tym młodzieży,
	Tworzenie atrakcyjnej oferty kulturalnej dla młodzieży	GOK, UG, NGO's, LGD	2021 - 2030	• liczba uczestników imprez kulturalnych dla młodzieży, • liczba imprez kulturalnych dla młodzieży,
	Organizacja imprez kulturalnych o zasięgu pozagminnym	GOK, UG, NGO's, LGD	2021 - 2030	• liczba uczestników imprez kulturalnych, w tym spoza gminy, • liczba imprez kulturalnych o charakterze ponadgminnym, • liczba artykułów w prasie pozagminnej o imprezach kulturalnych w gminie,
	Współpraca z innymi samorządami w dziedzinie wspólnego zachowania i promowania walorów przyrodniczo-kulturowych	GOK, UG, NGO's, LGD	2021 - 2030	• liczba imprez organizowanych przy współpracy z innymi samorządami, • liczba zakupionego sprzętu i urządzeń, • liczba powstałych i zmodernizowanych obiektów i miejsc zachowujących i promujących walory przyrodniczo-kulturowe regionu,

	Promocja lokalnych produktów spożywczych	GOK, UG, NGO's, LGD	2021 - 2030	• liczba wydarzeń kulturalnych, • liczba członków kół gospodyń wiejskich,
	Wykorzystanie środków unijnych na remonty i modernizacje infrastruktury i rozwój oferty kulturalnej	GOK, UG, NGO's, LGD	2021 - 2030	• liczba prowadzonych projektów
	Promowanie naturalnych walorów gminy oraz tych tworzonych przez zasoby środowiskowe np. Zalew „Czyste" i Zmysłowski Obszar Chronionego Krajobrazu	GOK, UG, NGO's, LGD	2021 - 2030	• liczba artykułów w prasie, • liczba osób korzystających z miejsc, terenów i atrakcji promujących walory naturalne gminy,
	Promocja w skali województwa i kraju Parady Straży Wielkanocnych „Turki"	GOK, UG, NGO's, LGD	2021 - 2030	• liczba uczestników Parady Straży Wielkanocnych, • liczba artykułów w prasie pozagminnej,
Rozwój sportu i rekreacji	Rozbudowa przestrzeni dla aktywnego wypoczynku	GOK, NGO's, LGD, OSP	2021 - 2030	• liczba zakupionego sprzętu sportowego, • liczba uczestników klubów sportowych i rekreacyjnych, • liczba remontowanych i zmodernizowanych obiektów, • liczba nowopowstałych obiektów sportowych i atrakcji,
	Wykorzystanie potencjału Zmysłowskiego Obszaru Krajobrazu Chronionego i Zalewu „Czyste"	GOK. NGO's, LGD, OSP	2021 - 2030	• liczba osób odpoczywających nad zbiornikiem „Czyste", w tym spoza gminy, • liczba osób odwiedzających

				Zmysłowski Obszar Krajobrazu Chronionego i Rezerwat Przyrody w Zmysłówce, w tym spoza gminy, • liczba osób korzystających z gminnych ścieżek rowerowych i tras Nordic Walking, w tym spoza gminy,
	Stworzenie oferty dla osób w sile wieku i starszych	LGD, UG, NGO's	2021 - 2030	• liczba miejsc, w których odbywają są zajęcia, • liczba zajęć dla osób starszych, • liczba uczestników zajęć,
	Wzmocnienie organizacji rekreacji rowerowej, poprawa infrastruktury i oznaczenia szlaków turystycznych	LGD, UG, NGO's, OSP	2021 – 2030	• liczba osób korzystających z atrakcji turystycznych gminy, w tym spoza gminy,
	Dostosowanie obiektów użyteczności publicznej do potrzeb osób niepełnosprawnych	LGD, UG, NGO's, OSP	2021 – 2030	• liczba wyremontowanych obiektów i miejsc, • liczba uczestników zajeć dla osób niepełnosprawnych , • liczba zajęć dla osób niepełnosprawnych

CEL 3 - Bezpieczeństwo i wsparcie rodziny				
Cel operacyjny	Kierunki działań	Instytucje zaangażowane	Okres realizacji	Wskaźniki
Przeciwdziałanie przemocy domowej i uzależnieniom	Wzrost świadomości społecznej dotyczącej problematyki przemocy i uzależnień,	GOPS, NGO's, Policja, szkoły, ZOZ-y, ośrodki i punkty profilaktyki i leczenia uzależnień	2021 - 2030	• liczba osób objętych wsparciem, • liczba udzielonych porad, • liczba kadry specjalistycznej,
	Utrzymanie i rozwój zaufania społecznego oraz tożsamości wspólnoty	GOPS, NGO's, Policja, szkoły, ZOZ-y, ośrodki i punkty profilaktyki i leczenia uzależnień	2021 - 2030	• liczba udzielonych porad, • liczba kadry specjalistycznej,
	Resocjalizacja osób uzależnionych	GOPS, NGO's, Policja, szkoły, ZOZ-y, ośrodki i punkty profilaktyki i leczenia uzależnień	2021 - 2030	• liczba osób objętych resocjalizacją, • liczba kadry specjalistycznej, • liczba zajęć resocjalizacyjnych, • liczba udzielonych porad,
	Rozwój poradnictwa rodzinnego i tworzenie grup wsparcia	GOPS, NGO's, Policja, szkoły, ZOZ-y, ośrodki i punkty profilaktyki i leczenia uzależnień	2021 - 2030	• liczba osób objętych wsparciem, • liczba udzielonych porad, • liczba kadry specjalistycznej • liczba interwencji domowych, • liczba osób objętych procedurą „Niebieskiej karty"
Wspieranie rodzin z dysfunkcjami wychowawczymi	Proponowanie działań profilaktycznych i osłonowych dla rodzin	GOPS, NGO's, Policja, szkoły, ZOZ-y,	2021 - 2030	• liczba osób objętych wsparciem, • liczba

	niewydolnych wychowawczo	ośrodki i punkty profilaktyki i leczenia uzależnień		udzielonych porad, • liczba kadry specjalistycznej, • liczba przeprowadzonych programów profilaktycznych, • liczba uczestników programów profilaktycznych
	Organizacja czasu wolnego dla dzieci z ubogich rodzin	GOPS, NGO's, OSP	2021 - 2030	• liczba imprez i wycieczek, • liczba dzieci i osób młodych korzystających z różnych form spędzania czasu wolnego, • liczba instytucji oferujących organizację czasu wolnego,
	Rozwój programów wsparcia niefinansowego dla ubogich rodzin	GOPS, NGO's, OSP	2021 - 2030	• liczba rodzin objętych wsparciem, • liczba programów charytatywnych, • liczba organizacji społecznych oferujących wsparcie,
Walka z niskim poziomem dzietności	Wzmocnienie rodzin poprzez zabezpieczenia finansowe	UG, GOPS, NGO's	2021 - 2030	• liczba funduszy i programów wsparcia na rzecz rodziny, • liczba świadczeń rodzinnych,
	Wsparcie trwałości rodzin	UG, GOPS, NGO's	2021 - 2030	• liczba realizowanych programów edukacyjnych, • liczba rodzin biorących udział w programach,
	Popularyzacja kultury sprzyjającej rodzinie	UG, GOPS, NGO's, GOK	2021 - 2030	• liczba ofert kulturalnych skierowanych do rodzin, • liczba uczestników spotkań,

	Wsparcie w zaspokojeniu potrzeb mieszkaniowych	UG, GOPS,	2021 - 2030	• liczba przyznanych mieszkań socjalnych, • liczba świadczeń mieszkaniowych,
	Rozwój form opieki nad dziećmi	UG, GOPS, NGO's, GOK	2021 - 2030	• liczba zajęć pozalekcyjnych w szkołach, • liczba miejsc w żłobkach, • liczba zajęć w GOK-u,
	Rozwój rynku pracy przyjaznego rodzinie	UG, GOPS, NGO's	2021 - 2030	• liczba miejsc pracy w gminie, • liczba placówek oświatowych i miejsc wspomagających rodzinę,
Wzrost jakości opieki zdrowotnej	Łatwy dostęp do placówek zdrowotnych	UG, ZOZ-y, NGO's	2021 - 2030	• liczba specjalistycznych usług zdrowotnych • liczba lekarzy specjalistów, • liczba przeprowadzonych porad/wizyt specjalistycznych
	Wzbogacenie opieki specjalistycznej przez programy profilaktyczne realizowane przez gminę we współpracy z innymi podmiotami	UG, ZOZ-y, NGO's	2021 - 2030	• liczba programów profilaktycznych, • liczba kadry wyspecjalizowanej • liczba uczestników programów profilaktycznych,
	Rozwój usług medycznych świadczonych przez placówki opieki zdrowotnej	ZOZ-y, NGO's	2021 - 2030	• liczba i rodzaj usług medycznych świadczonych przez podmioty i placówki opieki zdrowotnej
Zwiększenie bezpieczeństwa drogowego i przeciwpożarowego	Rozwój infrastruktury drogowo-komunikacyjnej	UG, Powiat Leżajski, przedsiębiorcy	2021 - 2030	• długość zbudowanych, wyremontowanych dróg i chodników, bezpiecznych przejść dla pieszych,

				• liczba punktów oświetlenia i oznaczeń drogowych, • liczba wypadków drogowych, w tym z udziałem pieszych i dzieci,
	Wzmożona kontrola drogowych pod względem badania stanu trzeźwości kierowców i stanu technicznego pojazdów	Policja	2021 - 2030	• liczba wypadków drogowych, w tym z udziałem pieszych i dzieci, • liczba kontroli,
	Przeznaczenie środków finansowych na rozwój i wsparcie jednostek pożarniczych OSP	UG, Powiat Leżajski, KPPSP, przedsiębiorcy	2021 - 2030	• liczba wyremontowanych remiz, • liczba zakupionego sprzętu, w tym wozów pożarniczych, • liczba jednostek OSP, w tym włączonych do KSRG, • liczba kadry OSP, w tym uczestniczącej w specjalistycznych szkoleniach,
Wsparcie pomocy społecznej	Tworzenie mieszkań socjalnych	UG, GOPS, NGO's	2021 - 2030	• liczba przyznanych mieszkań socjalnych, • liczba świadczeń mieszkaniowych,
	Tworzenie poradni specjalistycznych i dyżurów specjalistów na terenie gminy	UG, GOPS, NGO's	2021 - 2030	• liczba miejsc świadczących usługi, • liczba uczestników, • liczba i rodzaj kadry specjalistycznej,
	Tworzenie placówek wsparcia dziennego i całodobowego	UG, GOPS, NGO's	2021 - 2030	• liczba placówek, • liczba uczestników, w tym spoza gminy, • liczba kadry specjalistycznej,

	Rozwój poradnictwa prawnego	UG, GOPS, NGO's	2021 - 2030	• liczba punktów świadczących usługę, • liczba korzystających z poradnictwa, • liczba specjalistów,
CEL 4 - Wspieranie aktywności społecznej i zawodowej				
Cel operacyjny	Kierunki działań	Instytucje zaangażowane	Okres realizacji	Wskaźniki
Rozwój partycypacji społecznej	Dostosowanie polityki społecznej do zachodzących zmian	UG, GOK, GOPS, ŚDS	2021 - 2030	• liczba zadań zleconych organizacjom społecznym
	Współpraca z organizacjami pozarządowymi	UG, GOK, GOPS, NGO's,	2021 - 2030	• liczba organizacji aktywnych społecznie w ramach własnych zadań statutowych
	Aktywność obywatelska i programy pomocowe	NGO's, UG, GOK, GOPS, ŚDS	2021 - 2030	• liczba programów pomocowych, • liczba osób wykluczonych społecznie, • liczba osób objętych pomocą,
	Tworzenie przedsiębiorstw społecznych	NGO's, UG, GOPS,	2021 - 2030	• liczba projektów realizowanych przez NGO w partnerstwie z samorządem • liczba obiorców realizowanych projektów, • wysokość dofinansowania „wkładów własnych" dla projektów realizowanych przez NGO's,
	Realizacja projektów przez organizacje pozarządowe we współpracy z samorządem	NGO's, UG, GOPS,	2021 - 2030	• liczba zadań zleconych organizacjom społecznym, • liczba dofinansowanych inicjatyw lokalnych,

Wsparcie rynku pracy	Tworzenie nowych miejsc pracy	NGO's, UG, instytucje otoczenia biznesu, PUP, inne JST, lokalni przedsiębiorcy	2021 - 2030	• liczba powstałych firm, • liczba utworzonych miejsc pracy, • liczba udzielonych porad i zrealizowanych szkoleń,
	Wsparcie przedsiębiorców	NGO's, UG, instytucje otoczenia biznesu, PUP,	2021 - 2030	• liczba udzielonych porad i zrealizowanych szkoleń, • liczba utworzonych miejsc pracy,
	Powstawanie i rozwój gospodarstw rolnych i spółdzielni rolniczych produkujących na potrzeby lokalne	NGO's, UG, instytucje otoczenia biznesu, PUP, inne JST	2021 - 2030	• liczba gospodarstw rolnych produkujących na potrzeby lokalne, • liczba utworzonych spółdzielni rolniczych, • liczba nowych miejsc pracy,
	Pomoc osobom młodym na rynku pracy	NGO's, UG, instytucje otoczenia biznesu, PUP, inne JST,	2021-2030	• liczba nowych miejsc pracy, • liczba programów pomocy i aktywizacji zawodowej,

7. Wdrażanie strategii

W świetle ustawy o pomocy społecznej, do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy nie tylko opracowanie strategii rozwiązywania problemów społecznych, ale również jej późniejsza realizacja.

Za wdrożenie Strategii oraz realizację działań podjętych na jej podstawie odpowiedzialny jest Wójt Gminy Grodzisko Dolne. W celu skutecznego wdrożenia Strategii Rozwiązywania problemów Społecznych Gminy Grodzisko Dolne na lata 2021-2030, która zawiera zadania leżące w kompetencjach wielu podmiotów, wymagana jest ścisła koordynacja i współpraca pomiędzy zainteresowanymi stronami. Aby zwiększyć efektywność działań władz samorządowych w zakresie wdrażania strategii rozwiązywania problemów społecznych, wójt

może powołać Zespół ds. Przeciwdziałania Problemom Społecznym. W jego składzie mogą znajdować się sekretarz gminy, kierownicy jednostek organizacyjnych gminy, przedstawiciele policji, Kościoła, ochotniczych straży pożarnych oraz organizacji pozarządowych i przedsiębiorcy.

Podstawowymi zadaniami Zespołu powinny być:

- pozyskiwanie partnerów do realizacji zadań zapisanych w Strategii,
- współpraca z innymi jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami pozarządowymi i przedsiębiorcami,
- harmonizacja realizacji działań zapisanych w Strategii i innych dokumentach planistycznych oraz strategicznych,
- monitorowanie możliwości finansowania zaplanowanych działań ze środków gminy oraz funduszy zewnętrznych.

Informacje na temat stanu realizacji Strategii będą przekazywane mieszkańcom gminy, jak również wszystkim interesariuszom za pośrednictwem strony internetowej Urzędu Gminy Grodzisko Dolne, a także podczas spotkań z mieszkańcami, przedstawicielami organizacji pozarządowych, czy przedsiębiorcami. Środowiska te mogą również uczestniczyć aktywnie w procesie monitorowania Strategii, za pośrednictwem dostępnych narzędzi partycypacyjnych funkcjonujących w gminie. Jednym z narzędzi służących zaangażowaniu mieszkańców w proces wdrażania i realizacji strategii jest formuła Gminnego Zespołu Dialogu Społecznego, jako płaszczyzny spotkań i konsultacji oraz współdecydowania wraz z mieszkańcami gminy i środowiskami pozarządowymi o planowanych kierunkach działań.

Zarządzanie realizacją Strategii będzie systemowe, elastyczne i otwarte na zmieniające się uwarunkowania, ponieważ Strategia jest planem dostosowanym do dynamicznych czynników zewnętrznych i wewnętrznych, jednak w taki sposób, aby tam gdzie to możliwe, kształtować rzeczywistość społeczną w oparciu o wizję pożądanych zmian.

8. Ramy finansowe

Określenie bardziej precyzyjnych ram finansowych planowanych kierunków działań nie jest obecnie możliwe ani celowe, szczególnie ze względu na szeroki zakres tematyczny dokumentu, długi okres jego obowiązywania, nie domknięty jeszcze etap programowania środków unijnych z perspektywy na lata 2021-2027 oraz konkursowy charakter większości programów pomocowych. Odpowiednie do potrzeb kosztorysy będą tworzone w momencie planowania rocznego i aktualizacji budżetu Gminy (w tym planów finansowych jednostek), a także opracowywania programów i projektów uszczegóławiających założenia Strategii.

Realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodzisko Dolne na lata 2021-2030 wymaga poniesienia określonych nakładów finansowych. Wynika to z zamierzonych działań niezbędnych do poprawy jakości życia mieszkańców gminy. Koszty wynikające z wdrażania Strategii mogą być częściowo finansowane ze środków budżetu

gminy, którego wysokość uzależniona jest od dochodów własnych, subwencji i dotacji celowych z budżetu państwa.

Gmina Grodzisko Dolne może też wykorzystać zwrotne źródła finansowania, jakimi są m.in. pożyczki, kredyty, obligacje przychodowe i komunalne itd. Popularnym źródłem finansowania inwestycji i zadań są środki pozyskane z funduszy Unii Europejskiej dzięki programom krajowym i międzynarodowym. Wśród potencjalnych źródeł finansowania realizacji Strategii wymienić należy następujące programy z Perspektywy 2021-2027:

1. Fundusze Europejskie dla Podkarpacia 2021-2027
   Obecne RPO WP
   CP 1, 2, 3, 4, 5, EFRR i EFS+
2. Program w zakresie badań, rozwoju oraz innowacyjności
   Obecny PO IR
   CP 1, EFRR
3. Program w zakresie infrastruktury transportu, energetyki, środowiska, zdrowia, kultury
   Obecny PO IiŚ
   CP 2, 3, 4, FS, EFRR
4. Program w zakresie rozwoju cyfrowego
   Obecny PO PC
   CP 1, 3, EFRR
5. Program w zakresie rozwoju kapitału ludzkiego
   Obecny PO WER
   CP 4, EFS+
6. Program w zakresie Wschodniej Polski
   Obecny PO PW
   CP 1, 2, 3, 4, EFRR
7. Program w zakresie pomocy najbardziej potrzebującym
   Obecny PO PŻ
   CP 4, EFS+
8. Program Pomoc Techniczna
   Obecny PO PT
   EFRR
9. Program dla FST
   CP 6, FST

Innym sposobem pozyskania funduszy na realizację założeń Strategii jest bezzwrotna pomoc finansowa dzięki Mechanizmowi Finansowemu EOG oraz Norweskiemu Mechanizmowi Finansowemu (tzw. fundusze norweskie). Środki te pochodzą z Norwegii, Islandii oraz Lichtensteinu - krajów należących do Europejskiego Stowarzyszenie Wolnego Handlu.

Gmina może pozyskać środki także z programów priorytetowych, realizowanych przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, który jest także krajowym operatorem Systemu Zielonych Inwestycji.

Gmina może także pozyskać środki poprzez kredyt czy pożyczki np. z Europejskiego Banku Odbudowy i Rozwoju, Banku Gospodarstwa Krajowego, a także banków komercyjnych. Decydując się na skorzystanie ze zwrotnych źródeł finansowania należy wziąć pod uwagę koszty pozyskania środków oraz warunki współpracy z daną instytucją finansową.

Środki finansowe mogą być również z budżetu państwa w ramach programów, które finansują przedsięwzięcia samorządowe, opracowywane przez poszczególne ministerstwa. Warto również wziąć pod uwagę możliwości, jakie daje budżet województwa podkarpackiego czy budżet powiatu leżajskiego.

Szansą może być także partnerstwo publiczno-prywatne, które objęte korzystną dla Gminy umową oraz odpowiednią oceną ryzyka, może pozwolić na realizację inwestycji bez nadmiernego obciążania budżetu Gminy.

Z uwagi na szeroki i różnorodny katalog działań planowanych do realizacji w ramach Strategii należy w źródłach jej finansowania uwzględnić środki pochodzące z różnych źródeł, w tym dostępne nie tylko dla gmin, ale także innych podmiotów zaangażowanych w realizację Strategii, na przykład:

- Narodowy Fundusz Zdrowia (NFZ);
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON);
- Fundusz Pracy;
- Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej;
- Program Operacyjny Fundusz Inicjatyw Obywatelskich;
- Dotacyjne programy ministerialne;
- Dotacje dla organizacji pozarządowych i kościelnych;
- Środki prywatne (darowizny, środki własne przedsiębiorców);
- Dochody własne organizacji pozarządowych (np. uzyskane w ramach 1%).

Powyższe rozwiązania są przykładami możliwości pozyskania środków finansowych na realizację założeń Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodzisko Dolne na lata 2021-2030. W chwili sporządzania niniejszego dokumentu niemożliwym było wskazanie konkretnych źródeł finansowania, czego przyczyną były opóźnienia w przygotowaniu i zatwierdzeniu Umowy Partnerstwa między Polską a UE. W związku z okresem przejściowym między zakończeniem perspektywy finansowej 2014-2020 oraz problemach przy sformułowaniu założeń nadchodzącej perspektywy na lata 2021-2027, Gmina Grodzisko Dolne powinna ze wzmożoną uwagą monitorować przebieg prac nad nową pespektywą oraz przewidywane w jej ramach okazje do zdobycia środków finansowych, aby jak najefektowniej działać w zakresie poprawy jakości życia mieszkańców.

9. Monitoring i ewaluacja

Warunkiem sprawnej oraz efektywnej realizacji Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodzisko Dolne na lata 2021-2030 jest stworzenie i wdrożenie skutecznego systemu monitorowania i oceny Strategii. Monitoring i ewaluacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych to dwa ważne procesy, które powinny zachodzić równolegle z jej realizacją. Monitoring ma na celu gromadzenie oraz analizę danych na temat przebiegu realizacji danego programu, pozwala na wyłapywanie ewentualnych nieprawidłowości w jego realizacji i wprowadzanie niezbędnych korekt umożliwiających osiągnięcie wcześniejszych założeń. Ewaluacja natomiast ma za zadanie sprawdzenie, czy w wyniku podejmowanych działań powstały spodziewane rezultaty oraz czy przełożyły się one na realizację wyznaczonych celów. Można zatem powiedzieć, że monitoring koncentruje się bardziej na aspektach ilościowych (nakłady, produkty, wskaźniki realizacji), natomiast ewaluacja na zagadnieniach jakościowych (procedury, rezultaty, oddziaływanie).

Zakres monitoringu i ewaluacji niniejszej Strategii wyznaczają określone w niej cele strategiczne i cele operacyjne. Monitoring Strategii prowadzony będzie w zakresie finansowym oraz rzeczowym. Zakres finansowy dotyczyć będzie monitorowania poprawności oraz efektywności wydawanych środków, natomiast zakres rzeczowy związany będzie z efektywnością podejmowanych działań oraz postępem we wdrażaniu Strategii.

Ewaluacja Strategii będzie prowadzona w celu określenia stopnia rzeczywistych efektów zrealizowanych projektów, a jej ocena opierać się będzie na pięciu kryteriach, jakimi są:

- skuteczność – pozwala określić czy zostały osiągnięte cele Strategii założone na etapie programowania,
- efektywność – pozwala ocenić poziom ekonomiczności Strategii,
- użyteczność – pozwala ocenić zgodności celów Strategii z faktycznymi problemami i potrzebami grupy docelowej,
- trafność – obrazuje do jakiego stopnia cele Strategii odpowiadają potrzebom wskazanym do danego obszaru,
- trwałość – pozwala określić na ile można się spodziewać, że pozytywne zmiany wywołane oddziaływaniem Strategii będą trwać po jej zakończeniu.

Ewaluacja działań zawartych w Strategii Rozwoju Gminy Grodzisko Dolne na lata 2021-2030 zostanie podzielona na następujące części:

- on-going (na bieżąco w trakcie okresu realizacji) – jako instrument, w wyniku którego nastąpi aktualizacja elementów Strategii wymagających korekt,
- ex-post (na zakończenie realizacji Strategii) – w celu oceny zgodności i efektywności działań zrealizowanych w ramach Strategii z założeniami i celami w niej przyjętymi.

Taka konstrukcja systemu monitoringu oraz powiązanego z nim systemu ewaluacji pozwoli na wyeliminowanie lub przynajmniej znaczące ograniczenie ryzyka dezaktualizacji założeń i celów zawartych w Strategii, wynikający ze zmieniających się warunków

funkcjonowania podmiotów realizujących poszczególne projekty, zmian prawodawstwa oraz innych warunków i okoliczności mogących wpłynąć na zasadność podejmowanych działań. Oprócz modyfikacji poszczególnych elementów Strategii w trakcie jej realizacji możliwe będzie uwzględnienie nowych, dodatkowych celów i działań, które będą wpisywać się w wyznaczone cele strategiczne i operacyjne.

Za prowadzenie monitorowania i ewaluacji odpowiedzialny będzie Zespół ds. Ewaluacji i Monitoringu, jaki zostanie powołany na etapie wdrażania Strategii. Zespół ds. Ewaluacji będzie się zbierał nie rzadziej niż raz na dwa lata, a do jego zadań należeć będą:

- przedstawienie wniosków z realizacji poszczególnych celów głównych,
- monitorowanie oraz ocena wdrażania poszczególnych działań zaplanowanych dla realizacji celów szczegółowych,
- ewaluacja on-going kluczowych obszarów strategii,
- ewaluacja końcowa Strategii, po zakończeniu okresu na jaki została zaplanowana (ex-post),
- sformułowanie wniosków i zaleceń odnośnie wprowadzenia usprawnień w kwestii wdrażania Strategii,
- opracowanie sprawozdań z posiedzeń.

Zespół ds. Ewaluacji i Monitoringu zobowiązany będzie do przedstawienia Wójtowi Gminy sprawozdania z realizacji Strategii. Wójt Gminy Grodzisko Dolne będzie dokonywać analizy postępów w realizacji Strategii, a jego zadania w tym zakresie polegać będą na:

- przyjmowaniu sprawozdań z realizacji Strategii, w szczególności w zakresie osiągnięcia celów i rezultatów,
- analizowaniu i zatwierdzaniu wniosków o zmianę treści Strategii,
- aktualizacji Strategii w razie potrzeby,
- określaniu zadań zaplanowanych do realizacji celów strategicznych przy przyjmowaniu budżetu gminy oraz wieloletnich planów inwestycyjnych lub innych dokumentów strategicznych o znaczeniu lokalnym.

Podstawą skutecznego wdrażania działań służących osiąganiu celów Strategii jest dysponowanie wiedzą na temat postępów osiąganych w zakresie wdrażanych kierunków interwencji oraz zdolność do reagowania na pojawiające się różnice pomiędzy przyjętymi założeniami, a uzyskiwanymi efektami realizacji kluczowych zadań. Do oceny stopnia realizacji zakładanych celów potrzebne będą zatem konkretne dane statystyczne dotyczące aktualnej sytuacji gminy, ujęte w konkretne wartości wskaźników. Przykładowe wskaźniki przypisane celom szczegółowym zostały wskazane w rozdziale 6. Dzięki nim możliwe będzie określenie poziomu wyjściowego oraz stopnia realizacji zakładanych celów. Wyniki realizacji planowanych zadań, zapisane w postaci wskaźników lub informacji statystycznych będą odgrywać dużą rolę w przypadku planowanych zmian i aktualizacji dokumentu. Analiza wskaźników w trybie ewaluacji on-going pozwoli na stały dostęp do obrazu aktualnej sytuacji gminy w kluczowych obszarach jej funkcjonowania. Co ważne, ocena wskaźników powinna być dokonywana łącznie – interpretacja pojedynczego wskaźnika czy liczby statystycznej

może dawać mylne przekonanie o stopniu zaawansowania wdrażania Strategii. Analiza wartości poszczególnych wskaźników pozwala ocenić na ile podejmowane działania zgodne są z zakładanymi celami.

Kolejnym narzędziem służącym ocenie efektów realizacji Strategii jest porównanie wyników Gminy Grodzisko Dolne z wynikami innych gmin – zarówno na tle powiatu leżajskiego, jak i na tle całego województwa (w odniesieniu do gmin wiejskich). Porównanie efektów ujętych w różnego rodzaju wskaźnikach może przyczynić się do zidentyfikowania najlepszych wzorców do realizacji zadań zapisanych w Strategii. Gromadzenie i analizowanie będzie przydatne do skutecznego prowadzenia monitoringu. Źródłami danych w analizie wskaźnikowej mogą być w szczególności:

- statystyka publiczna – prowadzona przez Główny Urząd Statystyczny w ramach Banku Danych Lokalnych, dostępna pod adresem www.stat.gov.pl – z uwzględnieniem opóźnienia w zamieszczaniu aktualnych danych statystycznych w Banku Danych Lokalnych,
- statystyka prowadzona przez samorząd gminny – generowana i gromadzona przez poszczególne komórki Urzędu Gminy Grodzisko Dolne oraz jednostki gminne, zobowiązane do terminowego przekazywania danych i informacji do UG, a w szczególności do Zespołu ds. Ewaluacji i Monitoringu,
- statystyka prowadzona przez podmioty prywatne, pozarządowe, samorząd powiatowy, samorząd regionalny i administrację rządową dot. działań zbieżnych merytorycznie z badanym celem operacyjnym.

Pamiętać należy również, że dokument jakim jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Grodzisko Dolne na lata 2021-2030 jest dokumentem otwartym z możliwością jego aktualizacji.

10. Spis rysunków i tabel

Rys 1. - Ludność gmin i miast powiatu leżajskiego na 31.12.2019 (oprac. wł. na podstawie danych GUS)
Rys. 2 – Liczba urodzeń w gminie Grodzisko Dolne w latach 2016-2019 (oprac. wł. na podst. danych GUS)
Rys. 3. Liczba urodzeń i zgonów w gminie Grodzisko Dolne w latach 2014-2019
Rys 4. Liczba małżeństw w gminie Grodzisko Dolne w latach 2016 -2019 (oprac. wł. na podst. danych GUS)
Rys. 5 Piramida wiekowa ludności gminy z prognozą na rok 2050 (źródło: GUS)
Rys. 6 Piramida wiekowa ludności w województwie podkarpackim wraz z prognozą na rok 2050 (źródło: GUS)
Rys. 7 Migracje ludności na pobyt stały –obszar Gminy Grodzisko Dolne (źródło: GUS)
Rys.8 Liczba uczniów w gimnazjach, szkołach podstawowych i przedszkolach Gminy Grodzisko Dolne w latach 2014-2019 (oprac. wł. na podstawie danych GUS)

Rys. 9 Wielkość nakładów oświatowych w gminie w latach 2014-2019 z uwzględnieniem wydatków inwestycyjnych oraz środków z UE (oprac. wł. na podst. danych z GUS)
Rys. 10 Liczba imprez organizowanych na terenie gminy w latach 2014-2019 (oprac. wł. na podst. Banku Danych Lokalnych GUS)
Rys. 11 Liczba uczestników imprez organizowanych na terenie gminy w latach 2014-2019 (oprac. wł. na podst. Banku Danych Lokalnych GUS)
Rys. 12 Liczba woluminów, czytelników i wypożyczeń w Gminnej Bibliotece Publicznej w Grodzisku Dolnym w latach 2014-2019 (oprac. wł. na podstawie danych GUS)
Rys. 13 Liczba klubów sportowych na terenie gminy w latach 2012-18 (Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS)
Rys. 14 Liczba członków klubów sportowych na terenie gminy w latach 2012-18 (Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS)
Rys. 15 Szlak rowerowy na terenie gminy Grodzisko Dolne (źródło: Urząd Gminy)
Rys. 16 Liczba przestępstw i wykroczeń oraz interwencji domowych na terenie Gminy Grodzisko Dolne w latach 2018-19 (oprac. własne na podst. danych UG)
Rys. 17 Liczba kolizji i wypadków drogowych na terenie Gminy Grodzisko Dolne w latach 2018-19 (opracowanie własne na podst. UG).
Rys. 18 Osoby bezrobotne w Gminie Grodzisko Dolne (opracowanie własne na podst. danych PUP w Leżajsku)
Tab. 1 Liczba ludności gminy Grodzisko Dolne w latach 2016-2019 (oprac. wł. na podst. danych GUS)
Tab. 2 Ludność i powierzchnia w miejscowościach gminy Grodzisko Dolne (według danych z GUS)
Tab. 3 Saldo migracji wewnętrznych ludności w gminie Grodzisko i innych JST województwa w latach 2014-2019 (źródło: GUS)
Tab. 4 Saldo migracji zagranicznych ludności w gminie Grodzisko i innych JST województwa w latach 2014-2019 (źródło: GUS)
Tab. 5 Porady lekarskie w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej dla terenie Gminy Grodzisko Dolne w latach 2016-2019 (oprac. własne na podst. danych GUS)
Tab. 6 Liczba uczniów w gimnazjach, szkołach podstawowych i przedszkolach Gminy Grodzisko Dolne w latach 2014-2019 (oprac. wł. na podstawie danych GUS)
Tab. 7 Liczba woluminów, czytelników i wypożyczeń w Gminnej Bibliotece Publicznej w Grodzisku Dolnym w latach 2014-2019 (oprac. wł. na podstawie danych GUS)
Tab. 8 Liczba przestępstw i wykroczeń oraz interwencji domowych na terenie Gminy Grodzisko Dolne w latach 2018-19 (oprac. własne na podst. danych UG)
Tab. 9 Podmioty gospodarcze (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne) w gminach wiejskich powiatu leżajskiego (oprac. własne na podstawie rejestru REGON na dzień 31.12.2019)
Tab. 10 Podmioty gospodarcze (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne) według liczby pracujących (oprac. wł. wg rejestru REGON, na 31.12.2019)
Tab. 11 Liczba osób korzystających ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji
Tab. 12 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć wg liczby wypłaconych świadczeń w 2020 roku
Tab. 13 Powody udzielenia pomocy rodzinom w 2020 roku
Tab. 14 Analiza SWOT Gminy Grodzisko Dolne
Tab. 25 - Cele strategiczne i operacyjne w zakresie Strategii Rozwiązywania Problemów